

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

WAFFEN SS: VOJENSKÁ ELITA TŘETÍ ŘÍŠE?

Petr Oktábec

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor České dějiny

Bakalářská práce

WAFFEN SS: VOJENSKÁ ELITA TŘETÍ ŘÍŠE?

Petr Oktábec

Vedoucí práce:

PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval PhDr. Lukášovi Novotnému, Ph.D. za jeho ochotu, trpělivost a především cenné a odborné rady při vedení své bakalářské práce.

Obsah

1 ÚVOD.....	8
2 POČÁTKY SS	14
2. 1 PŮVOD VZNIKU SS	14
2. 2 NEDŮVĚRA V SA A POČÁTEK FORMOVÁNÍ SS	15
2. 3 SYMBOLY SS A JEJICH PŮVOD	16
2. 4 PRVNÍ VELITELÉ SS.....	17
3 BUDOVÁNÍ APARÁTU SS (ORGANIZACE).....	20
3. 1 MORÁLKA UVNITŘ SS	21
3. 2. CÍLE A PRVNÍ ÚKOLY SS	22
3. 2. 1 První bezpečnostní úkoly	22
3. 2. 2 Noc dlouhých nožů a následný vývoj událostí	23
4 WAFFEN-SS BĚHEM VÁLKY	26
4. 1 POLSKÉ TAŽENÍ	26
4. 2 NIZOZEMSKÉ A BELGICKÉ TAŽENÍ	27
4. 3 TAŽENÍ NA FRANCII.....	28
4. 3. 1 Masakr u Le Paradis.....	29
4. 3. 2 Účast SS na obléhání Dunkerque	29
4. 3. 3 Masakr u Wormhoudtu	30
4. 3. 3 Pád Francie a rozšíření jednotek Waffen-SS	30
4. 4 BALKÁNSKÉ TAŽENÍ	32
4. 4. 1 Waffen-SS a jejich úloha při obsazení Jugoslávie	32
4. 4. 2 Waffen-SS a jejich úloha při obsazení Řecka	33
4. 4. 3 Protipartyzánská aktivita Waffen-SS na Balkáně	34
4. 5 RUSKÉ TAŽENÍ.....	36
4. 5. 1 Zapojení Waffen-SS do bojů v operaci Barbarossa	36
4. 5. 2 Demjanská kapsa	42
4. 5. 3 Problémy při bojích v Rusku.....	45
4. 5. 4 Vytvoření tankových divizí Waffen-SS.....	46
4. 5. 5 boje o Charkov.....	47
4. 5. 6 Operace Citadela.....	49
4. 5. 7 Situace po Kursku	53
4. 5. 8 Čerskasská kapsa	54
4. 5. 9 Kameněcko-podolská kapsa	55
4. 5. 10 Bitva o Narvu	56
4. 5. 11 Úloha Waffen-SS při Varšavském povstání	57
4. 5. 12 Operace „Probuzení jara“	59

4. 5. 13 Bitva o Berlín	61
4. 5. 14 Einsatzgruppen a jejich nasazení	63
4. 5. 15 Protipartyzánská činnost	64
5 ZAHRANIČNÍ DOBROVOLNÍCI WAFFEN-SS	66
5. 1 SKANDINÁVŠTÍ, NIZOZEMŠTÍ A BELGIČTÍ DOBROVOLNÍCI	66
5. 1. 1 Nizozemští a dánští dobrovolníci	67
5. 1. 2 Belgičtí dobrovolníci z Flander a Vlámka	67
5. 2 FRANCOUZŠTÍ A ITALŠTÍ DOBROVOLNÍCI	68
5. 3 DOBROVOLNÍCI Z ŘAD NĚMCŮ ŽIJÍCÍCH MIMO ÚZEMÍ NĚMECKA	69
5. 4 DOBROVOLNÍCI Z BALKÁNSKÝCH A VÝCHODOEVROPSKÝCH OBLASTÍ	69
5. 4. 1 Estonští a lotyšští dobrovolníci	69
5. 4. 2 Maďarští dobrovolníci	70
5. 4. 3 Chorvatští dobrovolníci	70
5. 4. 4 Ruští dobrovolníci	70
5. 4. 5 Muslimští dobrovolníci	70
5. 5 INDIČTÍ A BRITŠTÍ DOBROVOLNÍCI	71
6 DIVIZE VYTVOŘENÉ NA KONCI VÁLKY	72
7 ČINNOST WAFFEN-SS BĚHEM OKUPACE DOBYTÝCH ÚZEMÍ.....	74
7. 1 LEIBSTANDARTE SS ADOLF HITLER	74
7. 2 SS DAS REICH	75
7. 3 SS TOTENKOPF	76
7. 4 REICHSFÜHRER-SS	76
7. 5 ALLGEMEINE-SS	77
7. 6 „LYONSKÝ ŘEZNÍK“ KLAUS BARBIE	78
8 SS A KONEČNÉ ŘEŠENÍ	79
9 SS A JEJICH ROLE PŘI VYLODĚNÍ SPOJENCŮ V NORMANDII	81
9. 1 NEJS LAVNĚJŠÍ AKCE MICHAELA WITTMANNA	82
9. 2 OBRANA CAEN	83
9. 3 NASAZOVÁNÍ JEDNOTEK PROTI SPOJENCŮM	84
9. 4 OPERACE MARKET GARDEN	85
9. 5 BITVA V ARDENÁCH	87
9. 5. 1 Operace Griffin	88
9. 5. 2 Severní část fronty	89
9. 5. 3 Jižní část fronty a akce Jochena Peipera	89
9. 5. 4 Malmédský masakr	90
9. 5. 5 Zastavení operace	91
9. 6 SJEDNÁNÍ MÍRU V ITÁLII A TAJNÁ AKCE HEINRICHA HIMMLERA	92

10 ZÁVĚR	93
11 PŘÍLOHY	99
PŘÍLOHA Č. 1	99
PŘÍLOHA Č. 2	100
PŘÍLOHA Č. 3	103
12. POUŽITÉ ZDROJE	95
12. 1 LITERATURA.....	95
12. 2 INTERNETOVÉ ZDROJE.....	96
13 RESUMÉ	98

1 ÚVOD

Druhá světová válka k sobě i proti sobě postavila řadu národů, které měly své armády, jež hájily jejich národní suverenitu. Některé státy se chlubily silnou armádou a některé slabší. Jeden z těchto válčících států měl ale regulérní armádu složenou z odvedenců a zároveň ambiciózní organizaci snažící se armádě vyrovnat. Tato organizace byla založena na elitářství, politické oddanosti, cti, pocitu sounáležitosti s ostatními členy, pevné vůli, rozhodnosti a odhodlání bojovat za svou věc až do konce. Tímto státem bylo nacistické Německo a organizací snažící se vyrovnat armádě Waffen-SS.

Německé ozbrojené složky prošly po první světové válce rozsáhlými změnami. Došlo k jejich regulaci na základě Versailleské mírové smlouvy a tuhle z německého pohledu nespravedlnost chtěl změnit nový nacistický režim Adolfa Hitlera, který se dostal k moci v lednu 1933. Německé armádě Adolf Hitler nedůvěřoval. Došlo tedy k vytvoření SS, které měly původně sloužit jako stráž režimu a jejího vůdce. Tato stráž se postupem doby reorganizovala do Allgemeine-SS (všeobecné SS) a Waffen-SS (Ozbrojené SS). Někteří její členové se stali hlavními představiteli německé tajné policie a později sehráli výraznou úlohu při tzv. konečném řešení židovské otázky. Oddíly Waffen-SS sehrály v druhé světové válce při bojových akcích velmi důležitou roli.

Cílem mé bakalářské práce bude zjistit zmapováním vývoje událostí souvisejících s SS, zda Waffen-SS byly opravdu elitní jednotky třetí říše. Tyto události zahrnovaly počátky formování organizace SS, ve kterých hrála hlavní roli nedůvěra v organizaci SA. Poté se budu věnovat budování aparátu SS v raném stádiu a činnosti Waffen-SS při taženích na západní a východní frontě. Zaměřím se podrobněji na různé bojové operace, jichž se jednotky Waffen-SS účastnily. Během účasti Waffen-SS v bojích se udála celá řada masakrů, o kterých se ve své práci zmíním. Dále se zaměřím na jednotlivé významné osobnosti z Waffen-SS

a jejich významné činy při válečném snažení Německa. Popíši činnost jednotek Waffen-SS při okupaci jednotlivých území a dále jejich úlohu při vylovení spojeneckých vojsk v Normandii. Okrajově se budu věnovat zahraničním dobrovolnickým divizím a konečnému řešení, protože tyto témata nejsou stěžejním bodem této práce.

Na začátku práce se budu věnovat událostem v Německu během hospodářské krize, které předcházely vzniku SS. Díky následnému vývoji těchto událostí byla tato organizace vytvořena. Zmíním též původ symboliky SS a její první velící důstojníky. Dále se zaměřím na reorganizaci velící struktury SS a důležité aspekty, které hrály klíčovou roli pro možné uchazeče o místo v této organizaci. Uchazeči museli splňovat mnoho kritérií, aby byli hodni služby v SS. V další části popíši první bezpečnostní úkoly SS a jejich první efektivní použití během tzv. Noci dlouhých nožů. V nejobsáhlejší části se hodlám zabývat boji na obou frontách, kdy popíši nasazení jednotek při bojích během tažení v Polsku, Nizozemsku, Belgii, Francii, na Balkáně a v Rusku. Popíši jak ofenzivu v těchto oblastech, tak i ústupové či protipartyzánské akce, protiofenzívy, akce Einsatzgruppen a další operace, jichž se účastnily jednotky Waffen-SS. Zaměřím se na různé typy divizí a jejich nasazováním do oblastí bojů. V části obsahující východní frontu se také zmíním o vytváření tankových divizí Waffen-SS či největší tankové bitvě v dějinách při operaci Citadel. Dobrovolnické jednotky, které tvořily důležitou součást Waffen-SS budou popsány stručněji, ale za zmínku určitě stojí neobvyklí dobrovolníci z těchto jednotek z řad muslimů, Slovanů či Indů. V bakalářské práci vysvětlím, proč Německo přistoupilo k přijímání dobrovolníků jiných národností. Dále přiblížím divize SS tvořené na konci druhé světové války, které měly diskutabilní kvalitu ohledně vojenského vybavení či morálního charakteru. V další části popíši činnost jednotek Waffen-SS při okupační správě dobytých území. Konečnému řešení se budu věnovat krátce, protože mé téma se zabývá hlavně bojovou činností. V poslední kapitole poukáži na roli Waffen-SS během vylovení

spojenců v Normandii a následného spojeneckého tlaku na německé jednotky. Během těchto bojů se odehrál udatný čin největšího tankistického esa v řadách SS Michaela Wittmanna, který je v této části podrobněji popsán. V této části se také věnuji zdržujícím operacím Waffen-SS či protiofenzívě v oblasti Arden, ve které měly sehrát jednotky SS rozhodující roli. U této ofenzívy vysvětlím důvody selhání a zároveň z různých zdrojů vysvětlím událost u obce Malmédy, kde měly Waffen-SS zmasakrovat spojenecké vojáky. Dále popíši poslední operace na západní frontě po nezdaru ofenzívy v Ardenách a následnou akci Heinricha Himmlera, který chtěl dojednat mír se západními spojeneckými silami. V poslední části kapitoly se budu zabývat příčinami selhání útoku na západní frontě.

Téma Waffen-SS bylo v české literatuře hojně rozšířené díky mnoha překladům v časech reálného socialismu, ovšem tato díla byla poněkud jednostranně zaměřená a často brána z pohledu autora, který se sice místy snažil psát o faktech, ale neodpustil si doplnit svou práci marxistickými poznámkami, které mnoho z těchto děl znehodnocovaly. Za jedno z nich považuji dílo z roku 1981 pocházející od polského spisovatele a profesora Karola Grünberga SS Hitlerova černá garda. Toto dílo jsem využil pouze při psaní počátků Waffen-SS, protože později se zde vyskytovalo mnoho marxistických poznámek. Po roce 1989 přibýlo překladů z jiných jazyků a byla dostupná i díla jiných autorů. Dílem, které jsem dále použil při psaní počátků SS, byla kniha Ruperta Butlera Černí andělé: Příběh Waffen-SS, která také zevrubně popisovala začátky organizace SS. Pohled na počátky v SS přiblížil i jeden z nejslavnějších členů této organizace Otto Skorzeny ve své vlastní knize Moje velitelské operace, která dále přibližuje některé efektivně provedené operace autora a potom také názor autora na sporné události ohledně účasti oddílů Waffen-SS při různých masakrech během války. Nezaujatý pohled na historii Waffen-SS nabízí dílo Der Orden unter dem Totenkopf; Die Geschichte der SS od Heinze Höhneho, která se zabývá SS od začátků a

vypráví o tom, jak se SS postupně vyvíjely. Kniha má přes 700 stránek a dozvíme se v ní detailní informace o fungování organizace SS. Oficiální historie SS do roku 1939 z pohledu nacistického Německa je popsána v díle *Die SS; Geschichte, Aufgabe und Organisation der Schutzstaffeln der NSDAP* od dalšího člena SS Guntera d'Alquena. Tento popis fungování SS jsem prostudoval pomocí internetu na stránkách www.worldfuturefund.com. Boje na západní a východní frontě byly detailně popsány v knihách *SS: Peklo na západní frontě* od Chrise Bishopa a *SS: Peklo na východní frontě* od Christophera Ailsbyho, které vhodně doplňuje kniha Tima Ripleyho *Dějiny Waffen-SS* či kniha Gordona Williamsona *SS: Krví nasáklá zem*. Knihy detailně popisují akce, jichž se jednotky Waffen-SS účastnily. Dále popisují vznik tankových divizí SS a jejich nasazení na různých částech fronty. Místy se knihy liší v počtu zabitých mužů v boji či uvězněných mužů v obklíčeních, ale nejedná se o velký početní rozdíl. Další kniha, kterou jsem použil, byla *Dějiny druhé světové války* od sira Basila Liddell Harta. Tuto knihu si velmi cením pro její podrobný popis válečných situací mající zásadní význam pro průběh druhé světové války. K těmto situacím se v knize vyskytují analytické komentáře. Autor klade důraz na vojenskou strategii. Historii divize SS *Totenkopf* mapuje kniha od Chrise Manna *SS-Totenkopf: Historie divize s umrlčí lebkou ve znaku 1939–45*. Kniha začíná počátky nacistického hnutí a následně vyjevuje roli příslušníků *Totenkopf* při likvidaci politických oponentů režimu. Následně popisuje úlohu *Totenkopf* při strážní službě v koncentračních táborech. Dále se zabývá morálkou této jednotky a jejím nasazením v boji. V knize jsou rovněž popsány zločiny této divize. Pro popis různých divizí Waffen-SS se výborně hodila další kniha od Chrise Bishopa *Divize Waffen-SS 1939–45: identifikační příručka vojenské techniky*, která názorně ukazuje jednotlivé typy divizí a jejich značení a nasazení do bojových operací v průběhu válečných let. Při mé práci jsem použil i internetový portál JSTOR, který zahrnuje nejrozličnější články vědeckých časopisů z celého světa. Okolnosti ohledně

masakru spojeneckých vojáků u obce Malmédy přibližuje kniha Charlese Whitinga Jochen Peiper: Hitlerův muž. Tato kniha se zabývá i dalšími spornými akcemi SS, ve kterých figuroval Peiper a jeho muži. Historii elitních divizí *Leibstandarte SS Adolf Hitler* a *Das Reich* popisuje kniha od autorů Michaela Sharpa a Briana Leigh Davise *Elitní jednotky Waffen-SS: Leibstandarte-SS Adolf Hitler, Das Reich*. Zabývá se počátky těchto divizí a jejich následné využití při likvidaci příslušníků SA. Následně se zabývá nasazením jednotek na jednotlivá bojiště. V knize se nalézá řada dobových fotografií a map. Obě divize zde mají detailně znázorněné různé druhy uniforem, které ve válečných letech nosili její členové. Jsou zde vyjeveni nejvýznačnější osobnosti těchto dvou jednotek. Na konci částí knihy zabývající se těmito divizemi se nalézá celkové ohodnocení obou jednotek a jejich vlivu na průběh války. Detailní organizační struktura SS a statistické informace o fungování SS se nalézají v knize Chrise McNaba *Druhá světová válka v datech: SS 1923–1945: základní skutečnosti a údaje o Himmlerových oddílech SS*. Zahraničními dobrovolníky v jednotkách Waffen-SS se zabývá kniha Miroslava Tejchmana *Ve službách Třetí říše: Hitlerovy zahraniční jednotky*, ve které jsou popsány důvody, které vedly dobrovolníky z různých národů do služeb nacistického Německa. Kniha se na začátku zabývá situací fašistických organizací v jednotlivých evropských státech a poté se v ní vyskytují informace o jednotlivých divizích tvořených z národů pod správou Německa. Kniha se nezabývá pouze dobrovolníky pro SS, ale i pro Wehrmacht. Kompletní historii SS a Waffen-SS mapuje kniha od Gordona Williamsona *SS: Hitlerův nástroj teroru*. Kniha se zabývá úlohou SS v mašinerii třetí říše. Popisuje její vojenskou i nevojenskou část a vývoj obou těchto částí. Na konci knihy se vyskytuje jmenný seznam největších zločinců z řad SS, ale nalézají se v něm i nejvýznačnější bojovníci Waffen-SS. Další kniha, kterou jsem použil, byla *Hitlerova říše: nacistická vláda v okupované Evropě*. Toto dílo pochází od autora Marka Mazowera. Na 752 stranách je popsán styl vládnutí nacistů

v okupovaných územích. Kniha ukazuje střet nacistických idejí s reálnými postupy. V bakalářské práci jsem rovněž použil internetovou stránku www.feldgrau.com, která se detailně zabývá popisem všech jednotek třetí říše.

2 POČÁTKY SS

2. 1 Původ vzniku SS

Jednotky Waffen-SS patří k hlavním a také kontroverzním činitelům druhé světové války. Abychom si přiblížili jejich vznik, původ a důvod vzniku, musíme se podívat do raných začátků nacionalistických stran v Německu. Tyto strany začaly získávat na oblibě po skončení první světové války: *„Imperiální ambice Viléma II., německého císaře a pruského krále, srazily během čtyř válečných let Evropu na kolena. Výkvět britských, německých a francouzských mužů zahynul v bahně Francie a Flander. Ve finále toho všeho uprchl císař do Holandska a jeho generálové se s vděkem odebrali do důchodu.“*¹ Německo bylo po skončení první světové války nuceno podle Versailleské mírové smlouvy platit obrovské sumy válečných reparací (o tuto položku ve smlouvě nejvíce bojovala Francie), demilitarizovat Porýní kvůli možnému dalšímu agresivnímu jednání, snížit početní stav armády na 100 000 mužů, námořnictva na 15 000 mužů a mít v něm maximálně 6 bojových lodí. Muselo se vzdát Alsaska a Lotrinska, která byla součástí Německa od roku 1871, ve prospěch Francie. Nesmělo mít žádné tanky, muselo se vzdát všech kolonií a prakticky rezignovat na svou obranu, protože s tímto počtem vojáků byla naprosto nereálná představa ubránění se v případě jakéhokoliv útoku ze strany sousedních států.

Tyto požadavky způsobily, že armáda byla nucena zbavit se mnoha svých odvedenců a soustředit se na udržení zkušených a školených důstojníků. *„Hyperinflace zničila mnoho podniků a způsobila všeobecnou nezaměstnanost a demobilizovaní vojáci nenacházeli zaměstnání, do kterého by se mohli vrátit.“*² Propuštění důstojničtí aspiranti pak lehce nacházeli cestu do jednotek freikorpsů, kam se hlásili nejen veteráni, ale i lidé, kteří chtěli bojovat s komunisty. Mezi lety 1919 a 1921 tyto sbory

¹ BUTLER, Rupert, *Černí andělé: příběh Waffen-SS*, Brno 2005, s. 10.

² RIPLEY, Tim, *Dějiny Waffen-SS 1925-1945*, Praha 2011, s. 13.

v různých částech Německa potlačovaly dělnické samozvané vlády, kdy například v květnu 1919 pomohly porazit Bavorskou republiku rad. Po neúspěšném Kappově puči v roce 1920, při kterém mělo dojít k restauraci monarchie, ukončily freikorpsy svou činnost.

2. 2 Nedůvěra v SA a počátek formování SS

V polovině roku 1921 byly vytvořeny první Sturmabteilungen (úderné oddíly, SA) NSDAP. *„Do SA se hlásili stále noví členové, rekrutovaní z řad dobrovolníků freikorpsů. V řadách freikorpsů se ocitlo i mnoho později známých účastníků nacistického hnutí. Úderných oddílů SA se používalo k rozbíjení komunistických schůzí a k vyřizování účtů s odpůrci NSDAP. SA pomáhaly NSDAP i při propagandistických akcích, kromě jiného při vylepování plakátů, při rozšiřování letáků apod. Odlišnou koncepci úkolů SA ztělesňoval homosexuální kapitán Ernst Röhm, který rekrutoval pro SA důstojnické kádry. Podle Röhma měly být SA v podstatě kamuflovanou masovou armádou, udržovanou proti ustanovením Versailleské mírové smlouvy.“³* SA ovšem podléhaly přímo Röhmovi.

Hitler byl přesvědčen, že v NSDAP se tím vytváří centrum nezávislé na jeho rozkazech a tento problém chtěl eliminovat tím, že se začal obklopat nejoddanějšími skupinami soukmenovců. Z těchto jedinců se v březnu 1923 zformovala Stabswache, která měla Hitlera chránit před vnějšími i vnitřními nepřáteli. *„Stabswache se od SA odlišovala již svou uniformou. Nosila černé „lyžařské“ čapky se štítkem a se stříbrným znakem „umrlčí lebky“ a na paži nosili její příslušníci pásky s hákovým křížem s černým olemováním.“⁴* Stráž byla o několik týdnů později přejmenována na Stosstrupp Adolf Hitler. Tento oddíl byl vyzbrojen revolvery a gumovými obuškami.

³ GRÜNBERG, Karol, *SS Hitlerova černá garda*, Praha 1981, s. 32.

⁴ Tamtéž, s. 33.

K prvnímu bojovému křtu Stosstrupp došlo při pivním puči 9. listopadu 1923 v Mnichově. V čele pučistů stál Adolf Hitler, jenž zde velel menší jednotce SA. Během puče SA zaměstnávaly vládní síly a jednotka Stosstrupp se starala o odvrácení nebezpečí pro svého vůdce. Při této činnosti položilo život přes deset členů Stosstrupp. Tato obětavost udělala na Hitlera silný dojem.

Po neúspěchu puče a následné internaci Hitlera v landsbergském vězení vzrostla členská základna SA v severní a západní části Německa. Zůstávala zachována nezávislost na ústředí NSDAP a ústředí SA v Mnichově, což znamenalo nutnost reorganizace NSDAP koncem roku 1924. Adolf Hitler mezi tím vyšel z věznice v Landsbergu. SA byly tou dobou ve většině krajů Německa zakázány. *„Hitler si předvolal svého šoféra J. Schrecka a dal mu za úkol, aby se souhlasem R. Hesse sestavil malý motorizovaný útvar důvěryhodných, kteří by byli za každé situace schopni chránit stranické představitele, řečníky a místnosti, kde se budou vyskytovat. Tyto skupiny se objevily ponejprv ve velkých městech, a sice nejdříve ve shromažďovacích sálech, z čehož také pochází jejich název: Schutz-Staffel.“*⁵ Hitler tedy pověřil svého šoféra, aby vytvořil osobní a loajální stranickou gardu a *„21. září 1925 vydal Schreck „oběžník“ č. 1, v němž přikázal všem místním organizacím NSDAP vytvořit SS, skládající se v každém místě z 10, v Berlíně pak z 20 osob.“*⁶

2. 3 Symboly SS a jejich původ

Symbolem SS se staly dva starogermánské bílé runové znaky pro „S“, které vypadaly jako blesky na černém pozadí. Tyto runové znaky nosili členové na svých klopách. Pozdější označení divizí Waffen-SS byla také spjata se starogermánskými runovými znaky, jejichž výklad byl převzatý od arisofisty Guida von Lista, který zase navázal na práci Madame Blavatské, jež považovala árijskou rasu s germánskou podrasou

⁵ SKORZENY, Otto, *Mé velitelské operace*, Praha 2009, s. 30–31.

⁶ GRÜNBERG, s. 33–34.

za nejvyšší stupeň lidstva. List věřil v teorii židovského spiknutí a v magickou moc starých run. Zemřel ovšem o téměř dvacet let dříve, než NSDAP nastoupila k moci, a tak nemůže být se samotným nacismem přímo spojován. S tím je spojováno jméno Karla Maria Wiliguta, který je odpovědný za používání run ve třetí říši. Bývá nazýván též „Himmlerovým Rasputinem“. Runa „S“ dle jeho teorií znamená sal and sig (zdar a vítězství). Další poznávací znamení související s uniformami SS popisuje Otto Skorzeny, který se proslavil úspěšným únosem italského fašistického vůdce Benita Mussoliniho z jeho zajetí v Gran Sasso v září roku 1943, ve své knize: *„Ve městech, kde nebylo zakázáno nosit uniformu, nosili bílou košili s páskou na rukávě, kravatu, jezdecké kalhoty, holínky a černou čepici. Na ní byla umrlčí hlava, takže jsme měli smrt neustále na očích. Tato umrlčí hlava byla označována za barbarský a hrůzný symbol. Ve skutečnosti existovali v německém jezdecku husaři s umrlčími hlavami již od roku 1741: tenkrát byli pod velením Friedricha Velikého. V bitvě u Waterloo byli strach nahánějící kyrysníci generála Delorta napadeni statečnými hulány pod velením von Lützowa, kteří také nosili odznaky s umrlčí hlavou. Ve Velké Británii nosí odznak s umrlčí hlavou 17. pluk jezdeckých kopiníků, který ho získal v bitvě u Balaklavy. Silueta maršála von Mackensena v uniformě husarů s umrlčí hlavou utkvívá ještě mnohým v paměti. Tvář proslulého maršála je tak strašidelná a nelidská, že budí dojem, že pod umrlčí hlavou na čepici vězí ještě druhá.“*⁷ Tato umrlčí hlava, kterou členové SS nosili na svých čepicích, symbolizovala skutečnost, že budou za svého vůdce bojovat s nasazením vlastního života.

2. 4 První velitelé SS

SS se formálně podřizovaly SA. Reichsführerem SS se v roce 1926 stal člen mnichovského velení SA Joseph Berchtold. Zůstával nadále až do konce války členem SA a přežil i konec války. Většina příslušníků SA

⁷ SKORZENY, s. 31.

byla členy NSDAP. Příslušníci Waffen-SS neměli členství ve straně povinné a nebylo ani nikomu doporučováno. Funkce reichsführera SS byla zavedena v roce 1926. Během Berchtoldova pobytu v úřadu reichsführera se SS začala měnit v elitní organizaci, která nespadala pod kontrolu NSDAP. To dosvědčuje nařízení, podepsané Hitlerem a zakazující vměšování instancí místních organizací od úrovně města či okresu až po úroveň stranické župy do vnitřních organizačních záležitostí místních jednotek SS. Další nařízení z 14. dubna 1926 poukazuje na naprostou samostatnost SS v nacistickém hnutí. SS mohly zasahovat proti vlastním soukmenovcům z řad SA či NSDAP. To samozřejmě vyvolávalo napětí mezi nacistickými strukturami. Největším nepřítelem osamostatnění SS byly SA i když jim SS formálně podléhaly. SA přes svého velitele Franze Pfefferera von Salomona, jenž SA velel po pivním puči, zakázaly formování jednotek v oblastech, kde neměly dostatečnou členskou základnu. Karol Grünberg se zmiňuje o incidentu z pozdější doby: „30. 8. 1930 došlo ke střetnutí mezi bojovými oddíly SA a SS, do něhož musela zasáhnout dokonce i policie.“⁸ Problém narůstal a Hitlerovou největší oporou byly právě SS.

Na jaře 1927 Berchtold po neshodách uvnitř strany rezignoval a novým reichsführerem byl jmenován Erhard Heiden. Během jeho velení se SS rozvíjely pomalu, ale to bylo způsobeno hlavně faktem, že se v té době výrazně projevovала převaha orgánů SA. Heiden se zasazoval o zvýšení disciplíny a kázně u SS. „V září 1927 vydal nařízení zakazující příslušníkům SS bez ohledu na hodnost zasahovat do věcí spadajících do kompetence instancí NSDAP a velení SA.“⁹ Seběmenší prohřešky proti disciplíně i kázni byly nekompromisně trestány.

Heiden byl k 16. lednu 1929 nahrazen devětadvacetiletým Heinrichem Himmlerem na příkaz Adolfa Hitlera poté, co se provalilo, že

⁸ GRÜNBERG, s. 43.

⁹ Tamtéž, s. 35.

si nechal části uniformy ušít u židovského ševce. Himmler byl původně jeho zástupce a Heiden v něm nespatořoval velitelský potenciál. Otto Skorzeny dokonce tvrdí, že Himmler nebyl velitelem SS, ale že: *„Byl vždy pouze jejím prvním funkcionářem. Z politického hlediska byl velitelem SS jedině Hitler a jemu jsme my, příslušníci SS, přísahali věrnost.“*¹⁰ V době svého nástupu do funkce měl Himmler pod sebou pouze 280 členů SS. Tento muž, kterého dlouho srážely osobní profesní neúspěchy a jenž toužil po válce a po odplatě za Versailleskou mírovou smlouvu, vystudoval agronomickou školu a od roku 1923 agitoval za nacistickou stranu, k níž se dostal prostřednictvím Gregora Strassera. V srpnu 1925 vstoupil do NSDAP, kde následoval jeho raketový vzestup v aparátu strany. Za oficiální počátek dějin SS považuje její oficiální historik a tiskový mluvčí Gunter d'Alquen právě den, kdy Himmler nastoupil do úřadu.¹¹ Oproti tomuto si třeba Rupert Butler myslí, že počátek ozbrojených složek SS byl: *„[...] okamžik vzniku Vůdcovy osobní stráže, Leibstandarte SS Adolf Hitler, elity všech elit, potulné rytíře Schutzstaffelu.“*¹²

¹⁰ SKORZENY, s. 30.

¹¹ Die SS Geschichte, Aufgabe und Organisation der Schutzstaffeln der NSDAP. D'ALQUEN, Gunter. *World future fund* [online]. [cit. 2012-04-14]. Dostupné z <<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Germany/DieSS.htm>>.

¹² BUTLER, s. 14.

3 BUDOVÁNÍ APARÁTU SS (ORGANIZACE)

„Po příslušnících SS, kteří měli tvořit stranickou elitu, se vyžadovala dokonalá tělesná kondice a pevné zdraví, ale především slepá poslušnost Vůdci.“ Zájemců o členství velmi rychle přibývalo, a tak se stalo, že „koncem roku 1925 zaznamenalo vedení organizace SS zájem již asi tisíce dobrovolníků, z nichž do řad SS prozatím přijalo dvě stě.“¹³ Hitler spatřoval v SS, na rozdíl od nezvladatelných oddílů SA, oporu. Snažil se zvýšit prestiž SS u příslušníků NSDAP třeba tím, že během sjezdu NSDAP ve Výmaru v roce 1926 byl v průběhu ceremoniálu předán Blutfahne (prapor krve) setnině 1. Standarte-SS, který byl symbolicky spjat s událostmi pivního puče z roku 1923. Od ledna 1929 (kdy měla SS asi 280 členů) do května 1933 se členská základna rozrostla na 52 000 osob.¹⁴ První příslušníci SS vykonávali velmi obtížnou službu a mnozí z nich padli v bojích proti komunistům.

Rozšiřování náboru do SS bylo možné díky přílivu důstojnických nováčků. To vyvolávalo znepokojení u SA a později i armády (armádní velitelé dlouho SS podceňovali a považovali je za diletanty, jež nemají o válce ani ponětí). Během náboru Hitler vydal příkaz o zákazu vydávání rozkazů od velitelů SA směrem k SS. Formálně však SS zůstávaly i nadále pod velením SA. Zrušilo se však omezení týkajících se počtu členů SS v jednom místě. Do té doby jich mohlo být dle Schreckovo oběžníku číslo 1 z roku 1925 pouze 10 s 1 velitelem.¹⁵ Byla zavedená nová vojenská organizační struktura. Viz. příloha č. 1.

V roce 1930 neměly samozřejmě SS dostatečný počet členů, aby se z nich mohly tvořit větší jednotky, ale do budoucna se počítalo s tím, že se členská základna bude rozšiřovat. Od druhé poloviny roku 1930

¹³ GRÜNBERG, s. 34.

¹⁴ Die SS Geschichte, Aufgabe und Organisation der Schutzstaffeln der NSDAP. D'ALQUEN, Gunter. *World future fund* [online]. [cit. 2012-04-14]. Dostupné z <<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Germany/DieSS.htm>>.

¹⁵ WILLIAMSON, Gordon, *SS: Krví nasáklá zem*, Praha 2004, s. 8.

měli velitelé SS právo získávat členy i z řad SA. Vojenské počátky SS popisuje Skorzeny ve své knize takto: *„První ozbrojenou jednotkou SS byla Leibstandarte Adolf Hitler pod velením drsného Bavora, starého tankisty z velké války, Seppa Dietricha. Tento přehlídkový pluk s řemením z bílé kůže, který jsme viděli v celé jeho dokonalosti defilovat ve Vídni, byl Hitlerovou osobní gardou.“*¹⁶ Během Anšlusu Rakouska provedeným v březnu roku 1938 nepadl jediný výstřel. Jednalo se o první opravdu bojovou akci SS *Totenkopf* a *Leibstandarte Adolf Hitler (LSSAH)*. Otto Skorzeny popisuje počátky tvoření bojových útvarů SS: *„Koncem roku 1937 byly celkem tři pěší pluky SS: pluk Deutschland, který byl jediný kompletní, pluk Germania a tělesná garda Leibstandarte. Jejich správa a vojenská příprava byly svěřeny Paulu Hausserovi, generálporučíkovi reichswehru a veliteli junkerské školy v Braunschweigu.“*¹⁷

3. 1 Morálka uvnitř SS

Mezi jednotlivými členy SS vládly semknutost a kamarádství. Pokud to někdo popíral nebo nechtěl přijímat, byl převychován nebo vyobcován. Homosexualita se trestala smrtí. Pokud někdo okradl kamaráda třeba o krabičku cigaret, dostal 4-letý trest. *„Důstojníci SS byli vedeni k tomu, aby si získávali respekt svých mužů tím, že ukázali, že mají lepší kondici, lépe střílí nebo jsou lepšími řidiči. Když důstojník svým mužům prokáže, že zvládne totéž co oni, získá si jejich respekt jako voják i jako muž a vojáci jej budou následovat i do nejlítější bojové vřavy.“*¹⁸ Otto Skorzeny vztahy mezi členy SS popisuje takto: *„Vojenská příprava zbraní SS se vyznačovala zajímavými novinkami. Po nesmírně přísném tělesném výběru museli branci – bez ohledu zda se jednalo o důstojníky, poddůstojníky nebo řadové vojáky – provozovat intenzívně sporty. Disciplína byla ještě přísnější než ve wehrmachtu. Důstojníci se podíleli všestranně na životě mužstva. Kamarádství, důvěra a vzájemný respekt*

¹⁶ SKORZENY, s. 31.

¹⁷ Tamtéž, s. 31.

¹⁸ RIPLEY, s. 24.

*byly pravidlem. Vztahy v rámci hierarchie zbraní SS byly jednodušší a lidštější než v armádě, a z karikatur známý typ nadutého důstojníka u nás vůbec neexistoval.*¹⁹

Ve vesničce Dachau sloužil kárný prapor složený pouze z příslušníků SS, kteří zde byli internováni za zbabělost před nepřítelem, dezerci nebo podobné záležitosti. Často zde docházelo k popravám členů praporu pro výstrahu.

3. 2. Cíle a první úkoly SS

Původní cíle SS se od těch pozdějších lišily. Jejich důležitost se zvyšovala úměrně s tím, jak rostl vliv nacistů. Nařízení Hitlera ze dne 7. listopadu 1930 přikazovalo SS, že se má v nejbližších úkolech zaměřit na vyškolení policejní služby uvnitř strany.²⁰ Toto nařízení předurčovalo SS k dalším úkolům. *„SS mělo být nástroj na upevnění semknutosti NSDAP, podřízení všech stranických skupin a instancí vůli a rozkazům vůdce.*²¹ S růstem členů začaly SS budovat orgány bezpečnostní služby pod označením „IC“.

3. 2. 1 První bezpečnostní úkoly

SS využívaly při bezpečnostních úkonech označení a metody výzvědné a informační práce bývalé císařské armády a poté i reichswehru. *„V srpnu 1931 byli pracovníci „IC“ podřízeni ústřednímu vedení a vytvořili oddělení „IC“ při hlavním štábu reichsführera SS v Mnichově. Toto oddělení se později změnilo v bezpečnostní službu (SD – Sicherheitsdienst). Faktickým organizátorem SD byl Reinhdard Heydrich, kterého Himmler přizval k spolupráci v roce 1931.*²²

Heydrich měl v SD za úkol odstranit z NSDAP nepřátelské elementy a znemožnění jejich dalšího pronikání do nacistických řad.

¹⁹ SKORZENY, s. 31–32.

²⁰ HÖHNE, Heinrich, *Der Orden unter den Totenkopf*, München 2002, s. 58.

²¹ GRÜNBERG, s. 41.

²² Tamtéž, s. 38.

V souvislosti s hospodářskou krizí a nárůstem nezaměstnanosti se společnost začala radikalizovat. SD se tehdy začala zabývat tajným dohledem nad dalšími stranami, společenskými skupinami či kluby ve Výmarské republice. Hlavní kartotéka, kterou zorganizoval Heydrich, „[...] evidovala protinacistické projevy, hromadila charakteristiky všech osob, jejichž činnost mohla být předmětem zájmu vedení NSDAP i štábu reichsführera SS. Heydrich se nepokrytě snažil rozšířit dosah kompetence SD, tak aby se po dobytí moci nacisty stala jádrem politické policie v budoucím totalitním státě.“²³ SS sbíraly a shromažďovaly hlášení o chování členů NSDAP a SA, a to včetně vedoucích činitelů. Dne 24. února 1933 přiznal Göring úderným oddílům SA, SS a Stahlhelmu práva Hilfpolizei (pomocné policie). Ihned na to byla zahájena operace proti komunistům a jejich straně. 27. února 1933 pak vypukl požár Říšského sněmu, což posloužilo jako záminka k masovému teroru. Ze založení požáru byl obviněn nizozemský komunista Marinus van der Lubbe.

3. 2. 2 Noc dlouhých nožů a následný vývoj událostí

Hitler spatřoval stále větší nebezpečí v SA. „SA zůstávala poslední baštou potenciální opozice vůči Hitlerovi a ten se rozhodl tuto hrozbu potlačit hned v zárodku a vytěsnit socialistické elementy ze strany.“²⁴ Dne 30. června 1934 vypukla akce „Noc dlouhých nožů“ proti údajnému spiknutí SA, během níž byli ve Stadelheimu u Mnichova popraveni velitel SA Ernst Röhm a další vysocí představitelé této organizace (po neakceptovaném vyzvání k sebevraždě byl Röhm zavražděn SS Oberführerem Theodorem Eickem). Cílem této operace bylo zlomit moc SA. SA představovaly potenciální obrovský zdroj problémů. Jejich členská základna čítala na konci roku 1933 přes 2 miliony mužů. Během akce bylo zavražděno 82 čelných představitelů SA. O valnou část poprav se postarala LSSAH, jež zde, stejně jako její velitel Sepp Dietrich, potvrdila svou loajalitu. Od té doby se v SS začalo používat heslo

²³ GRÜNBERG, s. 39.

²⁴ RIPLEY, s. 18.

„Meine Ehre heißt Treue“ (Mou ctí je věrnost). Toto heslo znamenalo, že SS stojí věrně za Adolfem Hitlerem. Od roku 1933 se navíc v *LSSAH* skládala přísaha, která zněla následovně: „*Tobě, Adolfe Hitlere, vůdče a kancléři Německé říše, přísahám věrnost a statečnost. Tobě a nadřízeným které jmenuješ, slibuji poslušnost až do smrti. K tomu mi dopomáhej Bůh.*“²⁵

SA odešly z „Noci dlouhých nožů“ jako poražené a SS jako vítěz. SS se rozdělily na *Allgemeine-SS* a *Bewaffnete-SS*. V případě *Allgemeine-SS* se jednalo o nebojové křídlo SS zabývající se správními, ekonomickými, rasovými, právními, bezpečnostními a personálními problémy. *Bewaffnete-SS* sloužily jako ozbrojené složky SS, ze kterých vznikly *Waffen-SS*.²⁶ *Waffen-SS* se dále rozdělovaly na *SS Verfügungstruppe* (*SS-VT*, oddíly zvláštního určení), které se formovaly od roku 1935 z několika polovojenských útvarů a již zmíněná *LSSAH* (původně osobní garda Adolfa Hitlera). Do roku 1939 se jednalo o oddělené formace, poté se sloučily pod hlavičkou *Waffen-SS*.

Poté, co SS převzaly od SA 31. března 1935 všechny koncentrační tábory v Německu, se vrah Röhma Theodor Eicke stal jejich inspektorem. Od Seppa Dietricha si vyžádal instrukce na školení strážních praporů pro koncentrační tábory, které se nazývaly *SS Totenkopfverbände*²⁷ (součást *Allgemeine-SS*, minimální věk adeptů byl stanoven na 17 a maximální věk na 23 let). Mnoho z těchto mladíků bylo bez práce a bez vzdělání. Úkolem *Totenkopfverbände* byla ostraha koncentračních táborů, vězeňských transportů a pracovních komand. V průběhu války docházelo k výměně mezi táborovými strážemi SS a

²⁵ BUTLER, s. 19.

²⁶ MCNAB, Chris, *Druhá světová válka v datech: SS 1923–1945: základní skutečnosti a údaje o Himmlerových oddílech SS*. Praha 2010, s. 22.

²⁷ WILLIAMSON, Gordon, *SS: Hitlerův nástroj teroru*, Praha 2007, s. 34.

frontovými jednotkami Waffen-SS (například z Osvětimi odešlo do divize *Totenkopf* 2000 mužů).

4 WAFFEN-SS BĚHEM VÁLKY

Do začátku války vstoupily Waffen-SS velmi špatně vyzbrojené. Do bojů šly většinou pěšky a zásobování vezly na koňských povozech. Výzbroj získávala Waffen-SS od armády a ta jí odmítala dlouho dávat nejmodernější zbraně. Jednotky jako *LSSAH* nebo *Das Reich* dostávaly modernější výzbroj jen s velkým zpožděním a další jednotky na tom byly mnohem hůř. Například protipartyzánská jednotka 7. SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division *Prinz Eugen* byla vybavena jen starou trofejní výzbrojí, českými kulomety a francouzskými lehkými tanky. „*Anšlus neboli připojení Rakouska sice neproověřil bojové schopnosti Leibstandarte, byl však velkou zkouškou organizačních a logistických schopností nejvyšších důstojníků SS.*“²⁸ Jednotky Waffen-SS se pouze zúčastnily obsazovacích akcí, jejich první skutečné první bojové nasazení proběhlo při napadení Polska v září 1939. Seznam všech Waffen-SS divizí se nalézá v příloze č. 2.

4.1 Polské tažení

Waffen-SS měly do začátku války tytéž šedé uniformy, jaké měla armáda. Oproti Wehrmachtu však SS měly i dobře navržené maskovací obleky s povlaky na přilby. Jediná jednotka, která si zachovala černou uniformu, byla *LSSAH*; uniforma ale byla určena pouze na ceremoniální příležitosti. V poli se SS od ostatních lišily černým páskem přes rukáv, na němž byl vyšit Hitlerův podpis. Při úderu na Polsko byla *LSSAH* součástí 10. armády generála Walthera von Reichenaua. „*Co se týká bojových schopností jednotek SS, zůstávalo OKW*“²⁹ *značně skeptické. Nemělo však příliš na výběr, protože se neodvážilo odporovat Hitlerovu požadavku, aby se jednotky SS zapojily do útoku.*“³⁰ V Polsku bojovaly tři samostatné *Standarten SS-VT* a byly začleněné do formací Wehrmachtu. Jednotky Waffen-SS předvedly poprvé v Polsku své „nekonvenční“

²⁸ RIPLEY, s. 27.

²⁹ Vrchní velení německých ozbrojených sil.

³⁰ SHARPE, Michael; DAVIS, Brian Leigh. *Elite jednotky Waffen-SS*, Praha 2009, s. 14–15.

metody boje a jejich činy si vysloužily rozsáhlou kritiku ze strany velitelů Wehrmachtu. „*Reichsführer-SS Heinrich Himmler v důsledku těchto stížností prosadil, že jednotky SS budou sloužit ve formacích SS, přestože v boji nadále zůstanou pod kontrolou Wehrmachtu.*“³¹ Po polském tažení se *Standarten SS-VT* přesunuly do východního Pruska.

4. 2 Nizozemské a belgické tažení

Německý zájem se nyní obrátil směrem na Nizozemsko. Vojenští představitelé proto rozhodli o útoku. „*10. května 1940 krátce po 2. hodině 64 německých jednotek překročilo hranice Holandska a zahájilo německou invazi Nizozemska.*“³²

Většina ozbrojených sil SS se na této operaci podílela. *LSSAH* byla přidělena k pravému křídlu 227. pěší divize sil generála Fedora von Bocka. Divize *Totenkopf* očekávala rozkazy v záloze a divize *Polizei* strávila v nečinnosti u armádní skupiny C více než měsíc. „*Koncem roku 1940 se začal užívat název vojska SS jako druhové označení zahrnující všechny bojové jednotky SS, ačkoliv trvalo ještě několik měsíců, než byla vytvořena jejich centralizovaná struktura.*“³³ *LSSAH* jako první jednotka SS bojovala na území Nizozemí (úspěšně válčila o obsazení mostu v de Poppe) a poté se přesunula do Bornebrucku, kde zajistila přechod přes řeku i přes zničený most. Obersturmführer Hugo Krass dostal první Železný kříž udělený v západním tažení za zajištění více než 100 nizozemských vojáků, když pronikl na nizozemské území. Pluk *Der Führer* bojoval po boku *LSSAH* při úspěšném útoku na linii u Grebbe směrem na Amsterdam. Pluky *Deutschland* a *Germania* dostaly za úkol na jihu proniknout zaminovanými poldery na přístupech k Rotterdamu.

³¹ BISHOP, Chris, *Divize Waffen-SS 1939–45: identifikační příručka vojenské techniky*, Praha 2008, s. 30.

³² BISHOP, Chris, *SS: Peklo na západní frontě: Waffen SS v Evropě 1940–1945*, Praha 2003, s. 40.

³³ RIPLEY, s. 28.

Nizozemci zpomalovali útoky ničením klíčových mostů a Hitler se rozhodl přesunout jednotky na jih, aby se spojily při útoku na Rotterdam.

Po bombardování Rotterdamu vstoupili vojáci *LSSAH* do města. „*Leibstandarte následovala počáteční letecký útok přes Holandsko obrovskou rychlostí 110 kilometrů za den. Dorazila do Rotterdamu právě včas, aby se zapojila do posledních bojů. Zde se jedné ze skupin pluku podařilo získat pochybnou pověst tím, že vážně zranila generála Studenta, velitele německých výsadkových vojsk, dvě hodiny poté, co byla zastavena palba.*“³⁴ Generál Kurt Student se sice zotavil, ale oddíl SS už neměl od té doby v oblibě.

4. 3 Tažení na Francii

V prvních fázích útoku na Francii nehrály SS žádnou významnější roli, nýbrž měly hrát úlohu zálohy. 16. května 1940 byla jednotka *Totenkopf* přesunuta do Belgie, aby se připojila k 15. tankovému sboru generála Hermanna Hotha. 19. května dosáhla Le Cateau a následující den se dostala do boje proti francouzským tankům a jednotkám Marokánců. Divize ztratila 16 mužů, 53 jich bylo zraněno. Příslušníci divize odmítali brát černošské zajatce a na místě je stříleli. Ve Francii se kromě francouzských jednotek nacházel i Britský expediční sbor. Dne 21. května se ve Francii vyskytující Britové rozhodli zaútočit na německé agresory a vyslali do boje pět brigád v čele se 74 tanky Matilda. Tento protiútok vrazil do boku divize *Totenkopf* a Rommelovi 7. tankové divize. Při tomto střetu Němci zjistili, že jejich protitanková děla jsou neúčinná. Velitel divize *Totenkopf* Eicke nařídil střílet na Brity přímou palbou, ale mnoho nezkušených vojáků divize v panice prchalo.³⁵ Situaci zde zachránil Erwin Rommel, když proti tankům nasadil protiletadlové děla. Vystoupení divize *Totenkopf* v tomto boji vyvolalo uvnitř SS rozpaky.

³⁴ WHITING, Charles, *Jochen Peiper: Hitlerův muž*, Brno 2002, s. 27.

³⁵ WILLIAMSON, SS: *Krví nasáklá zem*, s. 24.

4. 3. 1 Masakr u Le Paradis

Muži v řadách *Totenkopfu* byli zodpovědní za jeden ze známých masakrů v průběhu bojů o Francii. „27. května dosáhli vesničky *Le Paradis*, kterou drželo 100 vojáků pluku *Royal Norfolk Regiment*. Britové své pozice energicky hájili a stahovali se do budov jakéhosi statku, aby tam ve velkém kravíně zřídili stanoviště obrany.“³⁶ Britům bylo jasné, že dlouho nevydrží a vyšli ven s bílým šátkem nad hlavou. Němci přestali střílet a několik britských vojáků vyšlo na volné prostranství.

V ten moment na ně Němci začali střílet a křičeli na Brity, aby složili zbraně a vyšli ven s rukama nad hlavou. Po chvíli vojáci začali vycházet ven, příslušníci jednotky *Totenkopf* je ihned prohledali a nahnali k vedlejší stodole. Na místě pak sto vojáků postříleli. „Zázrakem přežili dva britští vojáci, kteří o masakru svých kamarádů mohli podat svědectví.“³⁷ Rozkaz k tomuto aktu vydal Obersturmführer Fritz Knochlein, který byl za svůj zločin v roce 1949 pověšen.

4. 3. 2 Účast SS na obléhání Dunkerque

Po porážce Nizozemska vyrazily divize *LSSAH* a *SS-VT* na jih proti Belgii a do Francie. 24. května se podařilo Němcům odříznout britské a francouzské armády u oblasti kolem Dunkerque. *LSSAH* se stala nyní součástí 1. tankové divize. Hitler vydal překvapivě rozkaz k zastavení postupu jednotek dál do Dunkerque. Zastavení postupu jednotek způsobilo, že Britové získali čas na evakuaci svého expedičního sboru.³⁸ Sepp Dietrich se rozhodl rozkaz o zastavení postupu ignorovat. „*Jakmile 24. května přitáhl jeho pluk ke „kanálové linii“ naproti francouzskému městu Wormhoudt, vydal rozkaz k útoku.*“³⁹ Po dělostřelecké přípravě si vynutila *LSSAH* přechod přes kanál a chvíli poté generál Heinz Guderian nařídil hlavní útok na město Wormhoudt nacházející se jižně od

³⁶ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 47.

³⁷ RIPLEY, s. 46.

³⁸ LIDELL HART, Basil Henry, *Dějiny druhé světové války*, Brno 2007, s. 90–91.

³⁹ RIPLEY, s. 44.

Dunkerque. Hitler poté svůj rozkaz o zastavení postupu odvolal. Pluky SS-VT (*Germania a Der Führer*) vyrazily lesem u Nieppe a utrpěly vážné ztráty. Pluk *Deutschland* byl přidělen k 3. tankové divizi k útoku na mosty v Merville a vynutil si přechod přes kanál. Přední voj zadrželi britští vojáci tanky a situaci se zde zvrátila v německý prospěch až protitanková setnina divize *Totenkopf*.

4. 3. 3 Masakr u Wormhoudtu

Dne 28. května kapitulovala Belgie. V momentě, kdy přední jednotky útočily na Wormhoudt, se rozhodl k přesunu i Sepp Dietrich, který se u vesnice Esquelbecq dostal příliš na sever a dostal se do střetu s 5. praporem z Gloucester Regimentu. Část vojáků z *LSSAH* podnikla několik pokusů o záchranu generála, ale neuspěla. Zbytek *LSSAH* pokračoval v útoku na Wormhoudt. Britové byli z města vytlačeni a do rukou 2. praporu *LSSAH* padlo 80 zajatců. Vojáci SS byli rozzuřeni údajnou smrtí svého velitele. „*Na rozkaz SS-Hauptsturmführera Wilhelma Mohnkeho nahnali zajatce do jedné stodoly a naházeli dovnitř ruční granáty. Kdokoliv se pokusil ze stodoly uniknout, byl zastřelen. Je překvapující, že 15 britských vojáků masakr přežilo a zajaly je německé armádní jednotky.*“⁴⁰ V té samé době se hlídka SS dostala k Dietrichovi a vysvobodila ho. Mohnke nebyl za masakr nikdy souzen.

4. 3. 3 Pád Francie a rozšíření jednotek Waffen-SS

Po Dunkerque čekal na tři jednotky SS krátký odpočinek. *LSSAH* nyní sloužila u Panzergruppe *Kleist* jako součást 3. tankové divize, která měla rozkazy postupovat k Marně. 12. června k ní dorazila a 2. prapor *LSSAH* řeku překročil. Motorizované jednotky odřízly hlavní železniční spojení s Paříží. Poté se velení rozhodlo *LSSAH* připojit k 9. tankové divizi, která mířila na jihozápad.

Divize *SS-VT* se připojily k 6. armádě generála Walthera von Reichenaua a 7. června dorazily k řece Aire. Zde se setkaly s nejtěžším

⁴⁰ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 50.

odporem Francouzů v celém tažení. SS-VT se po těžkých ztrátách stáhly z boje. Místo nich nastoupila na čelo Panzergruppe *Kleist* divize *Totenkopf* a *LSSAH* útočila na jih. 16. června se Francouzi pokusili o průlom, ale SS-VT je zatlačily zpět. Divize zajala 30 000 mužů. „Po postupu napříč celou Francií dobyla *Leibstandarte 20. června Clermont-Ferrand*.“⁴¹ O tři dny později zaútočila *LSSAH* na St. Etienne, kde narazila na těžké staré tanky, na které bylo použito dělostřelectvo. *LSSAH* obsadila město 24. června. Do boje se dostala nyní divize *Polizei*, která měla nejhorší výzbroj. 10. června postoupila po zuřivém boji k řece Aisne, poté se přesunula zálohy, kde zůstala až do útoku na SSSR.

Francie kapitulovala 22. června 1940 a *LSSAH* se připravovala na triumfální pochod Paříží. Nejlepší velitelé dostali vyznamenání (Sepp Dietrich a Paul Hausser). „Bezprostředně po uzavření příměří byly jednotkám SS přiděleny posádkové povinnosti podél atlantického pobřeží nebo na demarkační linii, která oddělovala neokupovanou zónu podléhající pravomoci nové proněmecké vlády, ustavené ve městě Vichy.“⁴² V srpnu 1940 se pluk *LSSAH* rozšířil na velikost brigády.

Po pádu Francie vznikla další divize SS. Původně nesla název *Division-Germania*, později byla přejmenována na *Division-SS Wiking*. Většinu dobrovolníků tvořili germánští a nordičtí dobrovolníci. Divize se často účastnila bojů na východní frontě jako čelní bojová síla. Jednalo se o jednotku, která měla pověst energické, ale čestné úderné formace. Po krátkou dobu měly SS-VT nové jméno *SS-Division Deutschland*, ale název byl změněn kvůli podobě s armádním *Grossdeutschland na Reich* v lednu 1941 a počátkem roku 1943 na *Das Reich*.

Divize *Totenkopf* se v září 1940 přesunula do Biarritzu. Úspěch na západě pomohl změnit status *Waffen-SS* v očích armádních činitelů. *LSSAH* a divize *SS-VT* měly profesionální velení. Divize *Totenkopf* se do

⁴¹ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 14.

⁴² RIPLEY, s. 47–48.

bojů vrhala bezhlavě a měla obrovské ztráty. „*Eicke a jeho divize Totenkopf se po francouzském tažení ocitli dočasně v nemilosti poté, co vyšly najevo okolnosti masakru u Le Paradis.*“⁴³ Mezi příslušníky SS byly jednotky *Polizei* považovány za druhořadou jednotku.

4. 4 Balkánské tažení

V únoru 1941 se *LSSAH* přesunula do Bulharska, aby se připojila k 12. armádě generála Wilhelma Lista. „*Jako jedna z prvních jednotek překročila 6. dubna 1941 jugoslávské hranice.*“⁴⁴ Současně se divize SS *Reich* přesunula do Rumunska k 41. tankovému sboru generála Georga-Hanse Reinhardta a měla tvořit čelo jeho jednotek. *LSSAH* měla spolu se zbytkem armády za úkol vniknout na západ do Kosova a Makedonie.

4. 4. 1 Waffen-SS a jejich úloha při obsazení Jugoslávie

Invaze do Jugoslávie začala 7. dubna 1941. O tři dny později byl proveden kobercový nálet na Bělehrad, při kterém zemřelo 17 000 lidí. Stát se rozpadl. Chorvati vyhlásili vlastní stát. Divize SS *Reich* závodila s armádní *Grossdeutschland* o to, kdo dříve dobude stanovené cíle. SS dosáhly cíle jako první, ale musely se zastavit. Jednotky *Reich* i *Grossdeutschland* zůstaly stát na břehu Dunaje. Velitel průzkumného oddílu divize *Reich* SS-Hauptsturmführer Fritz Klingenberg se na místě rozhodl k odvážné akci. „*Na gumových člunech překročil 14. května Dunaj a s 10 vojáky se přihnul do Bělehradu. Rychle pochopil, že je město velice slabě hájeno. Navázal kontakt s personálem německého vyslanectví a dal se odtud telefonicky spojit se starostou města, kterému tvrdil, že on a jeho muži jsou pouhým předvojem mohutného útoku. Pohrozil zástupcům města dalším těžkým bombardováním, pokud se město okamžitě nevzdá.*“⁴⁵ Nezmínil se ale, že on a jeho deset mužů je celá útočná skupina. Město se přesto vzdalo. Za tuto akci byl Klingenberg

⁴³ RIPLEY, s. 48.

⁴⁴ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 16.

⁴⁵ BISHOP, *SS: Peklo na západní frontě*, s. 63.

odměněn Rytířským křížem.⁴⁶ Pád Bělehradu měl podle Němců znamenat konec bojů, byl to ovšem začátek těžké partyzánské války. Vztahy mezi příslušníky SS *Reich* a armádou v tomto tažení narušovalo arogantní chování členů *Waffen-SS*.

4. 4. 2 *Waffen-SS* a jejich úloha při obsazení Řecka

Po Jugoslávii přišlo na řadu Řecko. Spolu s 9. tankovou vytvořila *LSSAH* 40. tankový sbor generála Georga Stummeho. *LSSAH* mířila přes Makedonii na Skopje. „*Cesta do Řecka vedla přes průsmyk Klidi, který bránili vojáci Britského společenství národů.*“⁴⁷ Řecké hranice dosáhla *LSSAH* už 10. dubna. Měla přehradit cestu řeckým jednotkám, které by šly Jugoslávii na pomoc. *LSSAH* ale dostala rozkaz postupovat podél hranic s Albánií. 11. dubna si vybojovala cestu přes Monastir a 14. dubna se střetla s Řeky v boji o průsmyk Klissura. Zde nastal velmi silný odpor Řeků, který zlomil až průnik *SS-Sturmbannführera* Kurta Meyera po horských stezkách a přes hory. 18. dubna se Britové stáhli k Thermopylám.

„*K 21. dubnu hlavní řecké armády na západu země kapitulovaly.*“⁴⁸

Britové se mezitím stáhli na Krétu. 26. dubna o sobě dal opět vědět Kurt Meyer, který zrekvíroval pár rybářských člunů a zorganizoval přepravu napříč Korintským kanálem, kde vyčistil se svými spolubojovníky jeho jižní konec. Britům se povedlo ustoupit do Kalamté, kde se 7000 vojáků z Velké Británie a Commonwealthu vzdalo. Němci vstoupili 27. dubna do Athén, kde proběhla přehlídka *LSSAH*. Tato akce byla poslední akce *LSSAH* v tomto tažení. *LSSAH* se vrátila do kasáren v Protektorátu Čechy a Morava a připravovala se na operaci *Barbarossa*.

⁴⁶ RIPLEY, s. 55.

⁴⁷ WILLIAMSON, *SS: Krví nasáklá zem*, s. 34.

⁴⁸ RIPLEY, s. 55.

4. 4. 3 Protipartyzánská aktivita Waffen-SS na Balkáně

Na Balkáně probíhal rozsáhlý partyzánský odboj, který na sebe v průběhu války dokázal navázat mnoho německých jednotek. Na jeho potírání musely být nasazeny Waffen-SS, které směly použít k potření partyzánských elementů jakékoliv prostředky.

4. 4. 3. 1 Protipartyzánská činnost v Jugoslávii

K potírání problémů v této oblasti sloužila jednotka 7. SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division *Prinz Eugen*. Název byl odvozen od prince Evžena Savojského. Tato divize vznikla 1. března 1942. Jednalo se o první z divizí, ve které sloužili Němci žijící mimo území Německa. Většina dobrovolníků pocházela z Balkánu a částečně z Banátu či Sedmihradska. Dobrovolníci se nehlásili ve velkém počtu a Himmler zavedl odvody pro tuto divizi. Divize měla velmi špatnou výzbroj a operovala skoro výhradně proti Titovým partyzánům.

První protipartyzánská akce se odehrála na hranici Srbska a Černé hory v říjnu 1942. „*Na konci roku 1942 byla divize přesunuta do oblasti Záhřebu a Karlovice. Zde se stala jednou z několika jednotek účastnicích se rozsáhlé protipartyzánské operace White.*“⁴⁹ V březnu 1943 se zúčastnila divize *Prinz Eugen* akce Slunj, která měla za cíl najít a zlikvidovat partyzány. Titovi se povedlo prchnout. Operace Schwarz v dubnu 1943 byla krycí název pro akci na západě Černé Hory. Dále se divize zúčastnila o dva měsíce později, potírání partyzánských aktivit v Sarajevu a Mostaru. V září 1943 se tato jednotka přemístila na dalmatské pobřeží, kde zatýkala italské vojáky a poté měla rozkazy obsadit některé jugoslávské ostrovy. V prosinci 1943 se účastnila opět bojů proti Titovi, ale on opět prchl.

„*V lednu 1944 byla 7. divize přesunuta do oblasti v okolí Splitu a Dubrovníku, kde měla podstoupit výcvik a získat nové vybavení.*“⁵⁰ Poté

⁴⁹ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 94.

⁵⁰ Tamtéž, s. 96.

byla poslána zpět do Bosny a v březnu 1944 tam pokračovala v operacích. V květnu 1944 se spojila s praporem *Waffen-SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500 Brandenburger*. Tato jednotka speciálních a vojáků měla zlikvidovat Tita jednou pro vždy v operaci „Rösselsprung“. Přes dílčí úspěchy akce selhala a partyzánský odboj naopak zesílil. Vzrůstající represe Němců pomohly nárůstu Jugoslávské národně osvobozené armády na počet 200 000 mužů. Tato síla vázala na sebe více než třicet německých divizí. V srpnu 1944 narazila divize *Prinz Eugen* na Rudou armádu a musela se stáhnout, aby kryla ústup německých sil z Makedonie, odkud se mohlo stáhnout 350 000 vojáků armádní skupiny Lohr. V roce 1945 bojovala divize ve Vukovaru proti Rudé armádě i proti partyzánům a na konci války se nacházela ve Slovinsku.

Po válce proběhl soud s příslušníky divize *Prinz Eugen* za masakry na obyvatelstvu. Divize *Prinz Eugen* se podílela na masakrech, které provedli Četníci na muslimském obyvatelstvu vesnic Kosutica a Sandžak v lednu a únoru 1943. Takové masakry byly výjimkou. Spíše se zde prováděli represe, když partyzáni ubodali jednoho důstojníka. Místní velitel poté nechal pozatýkat deset mužů a nechal je pověsit a poté nechal srovnat se zemí deset domů.

4. 4. 3. 2 Protipartyzánská činnost v Řecku

K potírání partyzánského odboje v Řecku byla v roce 1943 převelena 4. SS-Division *Polizei*, která neměla na frontě velké úspěchy a sloužila hlavně k bezpečnostním úkolům. V březnu 1944 dostala přidělení do oblasti Saloniki-Egejské moře společně s bulharskou 7. pěší divizí a dopustila se řady zvěrstev v Larisse, jako odplaty za útok partyzánů na vojenskou kolonu v Klissuře. 10. června 1944 vojáci z Panzergrenadier Regiment Nr. 7 zmasakrovali nejméně 300 řeckých obyvatel ve vesnici Distomo poté co je mimo vesnici napadli partyzáni. „V září a říjnu 1944 divize ustupovala přes Jugoslávii a jižní Rumunsko, přičemž se zapojila

do bojů v okolí Bělehradu. Ve svých protipartyzánských povinnostech pokračovala v Banátu – na území mezi hranicemi Jugoslávie, Maďarska a Rumunska.⁵¹

4. 5 Ruské tažení

22. června 1941 ve čtvrt na čtyři ráno odstartoval útok na Rusko s názvem operace Barbarossa. „Charakter bojů na východní frontě byl poznamenán nesmírnou rozlehlostí válečného prostoru.“⁵² Rozmístění jednotek Waffen-SS při počátku operace Barbarossa vypadalo následovně. K armádní skupině Jih polního maršála Gerda von Rundstedta se přiřadila LSSAH a divize *Wiking*. Divize *Das Reich* se připojila k 2. tankové skupině generála Heinze Guderiana jako součást armádní skupiny Střed. *Totenkopf* se připojila k početně nejslabší armádní skupině Sever jako součást 4. tankové skupiny generála Ericha Höppnera. Divize *Polizei* byla součástí rezerv. SS Kampfgruppe *Nord* se připojil ve Finsku pod velení generálplukovníka Nikolause von Falkenhorsta.⁵³

4. 5. 1 Zapojení Waffen-SS do bojů v operaci Barbarossa

Jednotky SS rozmístěné na východní frontě s výjimkou divize SS *Polizei*, se účastnily útoku hned v prvních dnech tažení. S ruskými vojsky, jež obešly během hlavního postupu, se vypořádaly dvě brigády Himmlerova Kommandostabu RFSS, pěší brigáda SS 1 a jízdní brigáda SS, které byly nasazeny hned za frontou. 1. července 1941 se do bojů zapojila divize LSSAH jihozápadně od města Zamošč, kde měla znovu navázat spojení se III. tankovým sborem. V dobyté obci Klevan našly předsunuté hlídky divize LSSAH znetvořené mrtvoly německých vojáků, jejichž ruce byly svázané ostnatým drátem. To byla předzvěst následujících masakrů v průběhu bojů na východní frontě. „*Mansteinovy*

⁵¹ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 66.

⁵² RIPLEY, s. 58.

⁵³ WILLIAMSON, Gordon, *SS: Hitlerův nástroj teroru*, Praha 2007, s. 68.

*síly zaútočily na Stalinovu linii 6. července a rozpoutal se tvrdý boj. Divize Totenkopf se postavila do čela útoku.*⁵⁴ 7. července se povedl jednotkám LSSAH průlom Stalinovy linie u Mirupolu. O den později obsadila LSSAH po těžkém boji klíčový dopravní uzel Kidnov blízko Žitomiru a další den dobyla Šebkovo, aby mohla německá armáda postupovat vpřed.

Kurt Meyer se během bojů se svou skupinou ztratil mezi sovětskými jednotkami, které ho obklíčily a požadovaly po něm, aby se vzdal. Meyer ovšem požadoval to samé po Sovětech, ale ve skutečnosti hrál o čas. V momentě, kdy už jeho plán téměř selhal, objevili se německé obrněné vozy a Meyer se svými vojáky začal pálit na Sověty a přemohl je.

V oblasti kolem Umanu na Ukrajině chtěly německé jednotky obklíčit sovětské jednotky a zničit je útokem, který začal 10. července 1941. LSSAH byla poslána 31. července k Novoarchangelsku uzavřít kapsu u Umaně. Po uzavření kapsy padlo mnoho mužů Rudé armády do zajetí. Údaje ohledně počtu zajatců hovoří o 300 000 zajatých sovětských vojáků. Divize LSSAH dostala zvláštní pochvalu. Německé jednotky dále postupovaly na město Bobry, které padlo 9. srpna. Divize poté dobyla a následně ubránila během neustálých bojů po dobu 7 dní město Zaselj. Dalším cílem LSSAH bylo průmyslové město Cherson. Jednalo se o první boj Waffen-SS, kdy musely bojovat o každý metr oblasti. *„Cherson bránila sovětská námořní pěchota, která bojovala o každou ulici. Urputný boj dům od domu způsobil oběma stranám těžké ztráty.*⁵⁵ Město padlo 20. srpna. Po krátkém odpočinku se LSSAH přesunula přes řeku Dněpr, aby následně zaútočila přes ruskou step. Pluky Nordland, Westland a Germania přešly řeku na předmostí u Dněpropetrovsku. Na zamezení průniku Sovětů mezerami mezi německým postupem sem byla převelena

⁵⁴ RIPLEY, s. 59.

⁵⁵ AILSBY, Christopher, *SS: Peklo na východní frontě: Waffen SS v Rusku 1941–1945*, Praha 2006, s. 29.

LSSAH, která 11. září 1941 dobyla Novuju Alexandrovnku. Po dobytí tohoto města se změnil plán postupu směrem na Krym. *LSSAH* se pokusila prorazit přes Perekopskou šíji, ale cestou ji zastavily minová pole a silně ozbrojené vlaky. Divize se tedy přesunula k východnímu okraji tzv. krymského „krku“. Zde obsadila výšinu u Geničevska a z tohoto bodu Němci viděli rozmístění sovětských jednotek. Po obsazení Krymu pokračovala divize *LSSAH* směrem na Melitopol. 18. září 1941 dosáhla divize Rodianovky a tam se zakopala. Po odražení sérií protiútoků se Waffen-SS přesunuly na západ od Rodianovky, kde nahradily zničené rumunské jednotky.

LSSAH byla u Charkova rozdělena Sověty, kteří rychle postupovali nazápad, a chtěla se pokusit o protiútok. Velitel Sepp Dietrich vytvořil k tomuto účelu speciální skupinu (pluk *Der Führer* a 1. pluk pancéřových granátníků SS divize *LSSAH*). Pluku pancéřových granátníků se povedlo dobýt obec Merefa a pluk *Der Führer* obsadil Borki. Bojová skupina ale ztratila kontakt s I. tankovým sborem SS. Němci měli nyní roztroušená bojová obranná stanoviště, která netvořila souvislou linii. *LSSAH* v bojích odolávala, ale utrpěla těžké ztráty. Vojáci bojovali i se zraněními po boku svých spolubojovníků. 13. února 1943 byla divize obklíčena. Velitel I. tankového sboru SS Paul Hausser dostal rozkaz, že musí město Charkov udržet za jakoukoliv cenu. Hausser si uvědomoval, že město je ztracené. Pro případ, že město padne, hodlal Hausser zničit všechna vojenská zařízení.

Divize *Wiking* se zapojila do bojů 29. června 1941 a postupovala směrem na Sověty okupovanou část Polska. Následující den se spolu s plukem *Westland* střetly se sovětskými silami. Při tomto střetu byl zraněn a následně zemřel velitel pluku *Westland* SS-Standartenführer Hilmar Wackerle. Po přechodu řeky Slucz u Husyantinu bojovaly obě skupiny u obranných pozic Stalinovy linie. V srpnu bojovala divize *Wiking* v čele armádní skupiny o předmostí přes řeku Dněpr. Setkala se s tvrdým

ruským odporem. „Vojáci divize *Wiking* navíc nečelili Rudé armádě, nýbrž fanatickým příslušníkům NKVD, úderným jednotkám komunistického státu.“⁵⁶ Postup byl značně zpomalen deštěm, který rozmácel krajinu. Pluk *Westland* se odebral do bojů o Umanskou kapsu. Část divize *Wiking* se připojila v srpnu 1941 k pluku *Luftwaffe Hermann Göring*, který zajišťoval bok 1. tankové skupiny kolem Korsunu a Šandorovky. Divize od 10. října 1941 postupovala podél železniční tratě Melitopol – Stalino na Volnovachu, aby odřízla sovětské jednotky. Postup jí stěžovala průtrž mračen. Během dešťů se Rusové přeskupili. Divize dostala nový cíl, a to zaútočit na Šachty na severu, které měly být dobyty do začátku zimy. Postup začal 5. listopadu. Počasí bylo tak špatné, že vojáci museli tlačit své vozidla skrze bahno. O dva dny později vyslala divize do mezery mezi postupujícími jednotkami svou bojovou skupinu. V létě 1942 Němci zahájili letní ofenzívu. O jeden z největších průniků liniemi se postarala divize *Wiking*. V zimě 1942-43 zůstala tato divize v defenzivním postavení.

„Během první fáze operace *Barbarossa* postupovala skupina armád *Sever*, která zahrnovala rovněž divizi *Totenkopf* (coby součást *Mansteinova LVI. Pancéřového sboru*), rychlostí 32 km denně.“⁵⁷ Divize *Totenkopf* se v počátcích německého východního tažení ocitla v záloze i díky tomu, že jí armádní špičky opovrhovaly. Divize dostala při svém prvním úkolu za cíl vyčistit prostor od zbloudilých sovětských jednotek v oblasti Dvinska. Dále měla chránit bok *Mansteinovy* armády a zabráňovat vzniku mezer v německých liniích. 4. července 1941 dobyla *Totenkopf* obec *Rosenov* a o dva dny později prorazila *Stalinovu* linii. Přes těžké ztráty se divize probíjela vpřed. Při postupu byl zraněn i velitel *Eicke*. 12. července se divize přesunula jako rezerva do *Porchova*. 17. července se vypravila do bojů severovýchodně od oblasti k odražení

⁵⁶ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 74.

⁵⁷ RIPLEY, s. 58.

útoků Rudé armády. 21. července divize *Totenkopf* postupovala lesy a bažinami na západ od Ilmenského jezera a musela se bránit útokům Sovětů z linie Luga. Bojové operace jim narušovala činnost partyzánů a v neposlední řadě i Luftwaffe, která je omylem odstřelovala. V polovině srpna se povedlo divizi *Totenkopf* ve spolupráci se 3. motorizovanou divizí porazit sovětské jednotky, které jim vpadly do boku. Zajmuly mnoho vojáků. „Bylo zničeno nejméně osm sovětských divizí; pro třetí říši to bylo důležité vítězství na východní frontě.“⁵⁸ 22. srpna zahájila divize *Totenkopf* opět postup a brala do zajetí mnoho dalších vojáků. Tento postup se zastavil u obce Lovat, která padla až 27. srpna.

Během této akce se vyznamenal člen *Totenkopf* Fritz Christen, který přežil útok sovětských tanků na svém stanovišti poblíž obce Lušna 24. srpna 1941. Sám odstřeloval projíždějící tanky a odmítal opustit postavení. Po dvou dnech byl nalezen stále bojující u protitankového kanonu svými spolubojovníky z řad SS. „Jako první a současně nejmladší řadový voják Waffen-SS, který byl takto poctěn, byl vyznamenán Rytířským křížem Řádu železného kříže.“⁵⁹

Divize *Totenkopf* pokračovala dál směrem na Vasiljevčinu, ale její postup se výrazně zpomalil kvůli deštům a nekončícím útokům Rudé armády. Uprostřed listopadu dostala divize za úkol vyčistit lesy severně od Demjansku od rozptýlených sovětských jednotek. 21. září se velení divize opět ujal Theodor Eicke a hned musel zorganizovat obranu proti sovětskému protiútoků, který začal 24. září po sérii zkušebních útoků. Eicke musel čelit tlaku o síle třech divizí spolu se sto tanky. Sovětské útoky nakonec ustaly díky tomuto heroickému úsilí členů divize

⁵⁸ AILSBY, s. 32.

⁵⁹ Tamtéž, s. 39.

Totenkopf.⁶⁰ 8. října 1941 pokračovala divize v přesunu na Valdajskou vysočinu a poté ve zbývající části zimy zůstala v defenzivě.

Divize *Das Reich* se v prvních dnech tažení bojů neúčastnila. 28. června 1941 měla za úkol zajistit přechod přes řeku mezi Citvou a Dukovem a poté hlídat severní bok postupu. „3. července překročil průzkumný motocyklový prapor divize *Das Reich* jihovýchodně od Minska řeku Berezinu.“⁶¹ 22. července vyrazila *Das Reich* směrem na Jelnju na řece Desně, kde se nacházel důležitý dopravní uzel. Útok provedly pluky *Deutschland* a *Der Führer*. Do večera toho dne *Der Führer* prorazil a pronikl hluboko do sovětských linií. Druhý den přešli Němci do defenzivy. Po odražení útoků byla v druhém týdnu měsíce září divize *Das Reich* přesunuta na jih, aby pomohla s útokem na Kyjev. Při dobývání mostu u řeky Desna překvapili Němci sovětské vojsko. Sověti byli nepřipraveni a Waffen-SS dobylo most nepoškozený. Radost z rychlého postupu narušilo pozdní bombardování Luftwaffe, která nepočítala s rychlým postupem SS a bombardovala bývalé pozice sovětské armády. Zabila při této akci 40 vojáků Waffen-SS. 15. září 1941 byl Kyjev obklíčen. Sovětské protiútoky byly odraženy.

Dne 6. října začala hlavní útočná fáze operace Tajfun, která měla za cíl dobýt Moskvu. Kvůli příchodu dešťů a rozmáčení terénu dosáhla divize *Das Reich* Gžatska až 9. října 1941. „Když vojáci pluku *Deutschland* této divize vstoupili do města, našli těla mnoha civilních osob, které před útěkem z města stačil NKVD⁶² brutálním způsobem popravít.“⁶³ 18. října 1941 dobyla divize *Das Reich* město Možajsk. Od konce října do půlky listopadu se Němci soustředili na udržení pozic.

⁶⁰ MANN, Chris, *SS-Totenkopf: Historie divize s umrlčí lebkou ve znaku 1939–45*, Praha 2001, s. 95–98.

⁶¹ RIPLEY, s. 63.

⁶² Lidový komisariát vnitřních záležitostí byl centrální státní orgán zabývající se vnitřní bezpečností rozvědkou a kontrarozvědkou existující v SSSR během let 1934-1946.

⁶³ WILLIAMSON, SS: *Hitlerův nástroj teroru*, s. 71.

„V listopadu 1941 se divize Reich dostala do blízkosti několika kilometrů od hlavního města SSSR.“⁶⁴ 26. listopadu pronikla divize *Das Reich* do Istry a chtěla pokračovat dál na Moskvu. Pluky *Deutschland* a *Der Führer* musely být přeskupeny kvůli ztrátám. 4. prosince 1941 dosáhla předsunutá hlídka divize *Das Reich* konečné stanice moskevské tramvaje, ale kvůli počasí musel být útok zastaven. Dále do Moskvy už se Němci nedostali. 9. prosince 1941 byl vydán příkaz k ústupu a divize se musela vrátit kvůli drtivé sovětské ofenzívě.

4. 5. 2 Demjanská kapsa

Divize *Totenkopf* měla přikázáno zakopat se podél řeky Lovat ve Valdajské vrchovině. 7. a 8. ledna 1942 zahájil maršál Žukov další fázi zimní protiofenzivy. Při tomto útoku byly téměř vyhlazeny sousední německé divize kolem divize *Totenkopf*. Sověti chtěli zničit kompletní 16. armádu a 12. ledna se německá porážka jevila jako nevyhnutelná. Divize se rozmístila na různá místa a měla rozkaz držet pozici za každou cenu. Obranné pozice u řeky Lovat padly 20. ledna a následně došlo k rozdělení německých jednotek. V obci Stara Rossija sovětský nápor zeslabil zejména díky divizi *Totenkopf*. Přesto se povedlo Sovětům uzavřít Demjanskou kapsu a Němci byli v pasti, ve které uvázlo 95 000 mužů a 20 000 koní. Německé jednotky měly slíbené zásobování letadly Luftwaffe a nesměly dle rozkazu ustoupit ani o krok.⁶⁵ „Zbývající jednotky divize *Totenkopf* uvnitř kapsy byly rozděleny na dvě bojové skupiny složené z divize *Totenkopf* a z armádního mužstva. Toto rozhodnutí Eickeho dále rozzuřilo, přestože dostal velení větší skupiny.“⁶⁶ Úkolem divize uvnitř kapsy nyní byla obrana vesnic, komunikací a zabránit rozšíření koridoru mezi břehy řeky Lovat. Němci se neměli kde schovat, protože Sověti ničili budovy bombardováním. Vojáci museli bojovat v mrazu okolo -30°C. Divize se ocitla pod nesmírným tlakem a na konci

⁶⁴ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 34.

⁶⁵ MANN, s. 102.

⁶⁶ AILSBY, s. 45.

února Sověti pronikli několika místy. Ztráty SS rostly, ale divize stále plnila svůj úkol i přes velmi zoufalou situaci, kdy divizi hrozilo zničení. *„Celá Eickeho bojová skupina, bránící třináct kilometrů dlouhý úsek fronty, byla tvořena třiceti šesti důstojníky, sto jedenadevadesáti poddůstojníky a dvanácti sty třiceti třemi vojáky.“*⁶⁷ 7. března 1942 dorazily do oblasti Demjanska čerstvé posily pro divizi. V březnu ustaly útoky díky jarní oblevě. Divize ztratila při sovětských pokusech kolem 7000 mužů a byla doplněna 5000 muži. Sovětské ztráty byly mnohem vyšší. Padlo 20 000 vojáků, ale pro Rudou armádu nebyl problém je nahradit. *„V polovině března 1942 Hitler konečně dal divizi Totenkopf svolení k tomu, aby se pokusila probít z obklíčení. Tato operace, označená krycím jménem operace Ulička, nebyla však pokusem o únik; ostatní německé síly obklíčené v kapse měly nadále držet své pozice, zatímco jednotky vojsk SS se měly spojit se záchrannými oddíly.“*⁶⁸ Po dvou týdnech dostal Eicke rozkaz ke startu průlomu na západ. Vojáci se probíjávali nepřítelem a zbahněným terénem pomalou rychlostí 1,5 km za den. 21. dubna dosáhla bojová skupina východního břehu u řeky Lovat. Divize byla v katastrofálním stavu, přesto nedostala povolení se stáhnout a odpočinout si. Dostala za úkol hlídat německý koridor, kterému hrozilo napadení nepřítelem. V tomto boji si získaly Waffen-SS reputaci za fanatické úsilí a statečnost. Obavy mělo velení armády kvůli bezohlednému chování velitelů SS, který vedl ke zbytečným ztrátám.

V květnu 1942 vyrazila Rudá armáda opět do útoku a *Totenkopf* s vypětím sil držela koridor. Její vojáci byli zcela vyčerpaní včetně velitele Eickeho. V polovině června poslalo velení Eickeho na odpočinek a velení divize převzal Max Simon. Eicke obdržel jako vyznamenání Dubovou ratolest k Rytířskému kříži a při té příležitosti žádal o stažení divize. Hitler žádost zamítl, ale potvrdil přeměnu divize v divizi pancéřových granátníků

⁶⁷ MANN, s. 104.

⁶⁸ RIPLEY, s. 80.

s vlastním tankovým praporem. Eicke měl zůstat do úplného stažení divize na dovolené. Počátkem července Sověti opět zaútočili, ale divizi nebylo povoleno stáhnout se i přes urgenci jejího velitele v oblasti Demjansku Maxe Simona.⁶⁹

„Mohutná sovětská ofenziva ze 17. července téměř prolomila linie SS a zcela zničila dvě roty Totenkopf.“⁷⁰ O den později Rudá armáda dobyla Vasiljevščinu a vojáci *Totenkopf* v této oblasti byli vyhlazeni do posledního muže. Max Simon dostal rozkaz provést protiútok a odmítl jej splnit. Po těžkých bojích 30. července sovětské útoky polevily. Ve zbytcích divize se začaly šířit nemoci. Eicke žádal u Hitlera buď stažení divize, nebo poslání své osoby na frontu, aby mohl zemřít se svými muži. Hitler jeho návrh odmítl.

Dne 12. srpna 1942 došly divizi veškeré rezervy a do boje musel i nebojový personál. Záchrana divize spočívala v příchodu dešťů a následné nemožnosti provádět bojové operace z obou stran po dobu dvou dnů. 25. srpna podnikla Rudá armáda další útoky na koridor. Divize *Totenkopf* byla rozdělena do mnoha izolovaných kapes. Útoky na tyto kapsy se dařilo odrazit, ale divize během pár hodin ztratila 1000 mužů. K divizi se vrátil Eicke, ale každý týden se musel vracet do Německa kvůli přestavbě divize. Divize *Totenkopf* se dočkala stažení z fronty v říjnu 1942. Za boje v oblasti Demjansku bylo 25. dubna 1943 zřízeno zvláštní vyznamenání.

Dne 11. října 1941 dosáhla divize *LSSAH* Taganrogu a ihned po příjezdu zahájila bitvu o toto město. Při dobývání města našli vojáci *LSSAH* své spolubojovníky ubyté rýči a sekerami. *„Nato Dietrich nařídil, že Leibstandarte nebude po tři dny brát nikoho do zajetí. Tou dobou se zmocnila čtyř tisíc zajatců, které na místě popravila.“⁷¹* Město Tagangrog

⁶⁹ MANN, s. 106.

⁷⁰ RIPLEY, s. 80.

⁷¹ WILLIAMSON, SS: *Hitlerův nástroj teroru*, s. 76.

padlo do německých rukou 17. října po těžkých každodenních bojích. Město Stalino padlo o tři dny později. Stalino bylo klíčovým komunikačním uzlem a německým jednotkám se ho povedlo dobýt po obsazení nedotčeného mostu přes řeku Don. Dalším cílem se pro LSSAH stal Rostov. Útok na Rostov byl zahájen v polovině listopadu. „*V mrazivém počasí a za sněhových bouří držela Leibstandarte Rostov po deset dní, než 28. listopadu dorazil z vrchního velení armády rozkaz se stáhnout.*“⁷² LSSAH během stahování z Rostova kryla ústup dalších německých jednotek.

4. 5. 3 Problémy při bojích v Rusku

Boj na východní frontě měl svá specifika, která jsou dána jednak rozlohou a především počasím. Dlouhé zásobovací linie a rozmary počasí se ukázaly být stejným nepřítelem, jakým byla Rudá armáda. Německá rozvědka také Rudou armádu znatelně podcenila. Taktika Blitzkriegu (bleskové války) spoléhala na rychlé útoky pomocí tanků a motorizované pěchoty. Německé velení předpokládalo, že jejich opozicí bude jen hrstka zastaralých tanků typu BT nebo T-26, jenže hned druhý den invaze se do bojů zapojily tanky typu KV-1 a T-34. S těmito stroji si převážně lehké tanky typu Pz. II a III, spolu s kořistními tanky z Československa a Francie,⁷³ kterými německá armáda disponovala, nedokázaly poradit. Stejně tak chyběla protitanková děla, protože nejrozšířenější protitankové dělo 3,7 cm Pak 36 bylo proti těmto strojům zcela neúčinné. V tu dobu nebylo používání 8,8 cm protiletadlového děla jako protitankové zbraně zdaleka tak rozšířené jako v pozdějších fázích války. Většina těchto strojů nebyla zničena v boji, ale byla opuštěna.

Během první zimy se ukázalo, jak fatálně německé velitelství tento faktor podcenilo. Především pěchotě chybělo teplé, zimní oblečení. Vozidla měla úzké pasy a bořila se, výzbroj a technika přestala být

⁷² RIPLEY, s. 71.

⁷³ TEJCHMAN, M., *Ve službách Třetí říše*, Praha 1999, s. 10.

spolehlivá. Po zimě přišlo blátivé jaro, které se lepilo na pásy a znesnadňovalo postup. Přestože se postupem času mnoho problémů podařilo vyřešit, např. montáží Ostketten⁷⁴ na tanky, které zlepšily jejich záběr ve sněhu, přísunem lepší techniky a teplého šatstva, faktor počasí se nikdy nepodařilo eliminovat. A právě počasí bylo faktorem, který dovolil Rudé armádě se zmobilizovat a přisunout posily.

4. 5. 4 Vytvoření tankových divizí Waffen-SS

V roce 1942 byly vytvořeny tankové divize a divize pancéřových granátníků u Waffen-SS. Původní divize SS se vybavily motorizovanou technikou a každá měla svůj tankový pluk. Byly to tankové divize se vším všudy kromě jména. Na konci roku 1942 se přejmenovaly na SS-Panzergranadier Divisionen a pěší pluky na SS-Panzergranadier Regimente. V bojích zůstávaly stále podřízeny OKH či OKW. *„Waffen-SS byly sice vojenskou silou třetí říše, ale nikdy technicky nedosáhly postavení čtvrté části německých ozbrojených sil.“*⁷⁵ 9. července 1942 vznikl nový sbor, SS-Generalkommando (mot.),⁷⁶ který byl zformován v Německu. Koncem měsíce se tento sbor přesunul do Francie, aby řídil pěší divize SS. *„Jeho hlavní štáb byl 1. června 1942 přejmenován na SS-General-Kommando (Panzer). Sbor byl vytvořen z divizí Leibstandarte, Das Reich a Totenkopf, které byly rekonstruovány a přetvořeny na divize pancéřových granátníků.“*⁷⁷ Tento sbor byl upřednostňován v přepravě na frontu po železnici i silnici. První jednotkou, která dosáhla svého místa určení, byl pluk *Der Führer* z divize *Das Reich*. Další divize se začaly tvořit na konci roku 1942. *„Na Silvestra 1942 Hitler schválil zřízení dvou nových tankových divizí, které měly původně být mechanizovanými*

⁷⁴ Široké pásy vyrobené v roce 1944 a určené do rozbahněného terénu v období jarních dešťů na východní frontě.

⁷⁵ AILSBY, s. 50.

⁷⁶ Mot. – motorizovaný vojenský oddíl.

⁷⁷ AILSBY, s. 54.

*pěšími divizemi, a sice č. 9. a 10.*⁷⁸ Nejdříve vznikla v lednu 1943 beze jména 9. SS-Panzer-Division, později pojmenovaná SS-Panzer-Division *Hohenstaufen*. V dubnu vznikla 10. SS-Panzer-Division *Karl der Grosse*. Hitlerovi se toto jméno nelíbilo a nechal jej změnit na *Frundsberg*. Další tanková formace zvaná 12. SS-Panzer-Division *Hitlerjugend* se skládala z ročníku 1926 Hitlerovy mládeže a současně s ní se vytvořily východoevropské SS. Nejlepší jednotky byly založené před rokem 1943. Tankové divize tvořily páteř Waffen-SS. Jejich velení, výcvik, výzbroj a morálka byly tak kvalitní, že oddálily konečnou porážku třetí říše. Východoevropské útvary a útvary z Němců žijících mimo Německo měly kolísavou výkonnost. Západoevropské divize bojovaly dobře, ale neměly dostatečný počet vojáků.

4. 5. 5 boje o Charkov

V lednu 1943 se divize *Polizei* vyskytovala u Ladožského jezera, kde musela odrážet silné ruské protiútoky. Počátkem února byla nucena přemístit se západně od Kopina, kde se rovněž musela bránit mohutným útokům. *Das Reich* se měla vydat udržet linie u Charkova 9. února 1943. O pět dní později vnikla na předměstí Charkova Rudá armáda a svedla vleklé boje s částmi divize *Das Reich*. Do bojů se zde zapojil I. tankový sbor SS pod velením SS-Obergruppenführera Paula Haussera. Město se proti obrovské přesile nedalo ubránit. Přesto dostal velitel Hausser rozkaz neustupovat, který ovšem odmítl splnit a z města se stáhl. „*Charkov se po Stalingradu stal prvním velkým městem, které osvobodila Rudá armáda.*“⁷⁹

Po vyklizení Charkova nařídil Hitler znovudobytí města. K I. tankovému sboru SS se připojily divize *Totenkopf* a *Das Reich* a během jejich postupu vpřed se těmto divizím podařilo zničit dvě sovětské armády a ukořistit okolo 600 tanků. Němci ale utrpěli také velké ztráty. „*Snad*

⁷⁸ AILSBY, s. 105.

⁷⁹ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 35.

nejvýznamnější z nich byl bývalý inspektor koncentračních táborů, SS-Obergruppenführer Theodor Eicke. Eickeho sestřelili Sověti při průzkumné cestě kolem linií.⁸⁰ Eicke rozhodně nepatřil k oblíbeným osobnostem SS či nacistické strany. Měl agresivní a tvrdohlavou povahu, ale vyznačoval se talentem pro organizování jednotek. Nejvíce nad jeho smrtí truchlila rodina a muži z jeho divize, kterou utvářel a do níž se mu podařilo vštípit jeho zásady.⁸¹

Při znovudobývání Charkova zaútočil pluk Kurta Meyera, který se vyznamenal i během obklíčení stejného města, ze severu. Meyerovi a jeho mužům se povedlo s malou skupinou okolo 20 vojáků zaskočit Sověty a zajmout stovky zajatců. Byl ovšem odříznut a mohl postupovat pouze vpřed do Charkova. *Das Reich* zaútočila ze západu a 12. března dobyla hlavní železniční stanici v Charkově. „Meyer byl se svou průzkumnou skupinou vysvobozen na severu Charkova SS-Sturmbannführerem Peiperem a jeho praporem pancéřových granátníků.“⁸² Meyer a jeho skupina spolu s Peiperem a jeho pancéřovými granátníky poté postupovali do východního prostoru města, aby ho vyčistili od zbytků obránců. Peiper dobyl 18. března 1943 Bělgorod. Tanky divize *Totenkopf* zničily mezi tím sovětské jednotky mezi Charkovem a Bělgorodem. Poté divize odrážela útoky ustupujících jednotek z Charkova a zároveň odrážela protiútoky na východě. *Waffen-SS* dobyla Charkov po třech dnech urputných bojů a ztratila v tomto boji mnoho vojáků. Vítězství u Charkova potvrdilo pověst jednotek SS jako neohrožených útočníků i obránců. Hitler se spoléhal, že díky těmto divizím vyhraje válku.

⁸⁰ AILSBY, s. 64.

⁸¹ MANN, s. 113.

⁸² AILSBY, s. 67.

4. 5. 6 Operace Citadela

Na léto 1943 německé velení naplánovalo útok v oblasti Kursku. Po fatálním neúspěchu u Stalingradu a následném vzpamatování u Charkova měla tato operace obnovit německou převahu na východní frontě. Během bojů zde proběhla největší tanková bitva v dějinách. *„Obě strany do bitvy postavily svá nejlepší vojska i tanky, děla a letadla. Počátkem července Němci soustředili 43 divizí s 2700 tanky a útočnými děly, podporovanými 1800 bojovými letadly. V jejich cestě stálo 100 ruských divizí a pět tankových armád, 3306 tanků a 2650 letadel.“*⁸³

K armádní skupině Jih byl přiřazen II. tankový sbor SS pod velením Paula Haussera a tvořila jej 1. SS-Panzer-Division *LSSAH*, 2. SS-Panzer-Division *Das Reich* a 3. SS-Panzer-Division *Totenkopf*. Německé čelo útoku tvořily tankové útvary *Waffen-SS LSSAH, Das Reich* a *Totenkopf* na jižní straně kurského výběžku. 5. července byla zahájena v severní oblasti dělostřelecká příprava a Němci zaútočili. Sověti se houževnatě bránili a útok byl hned v počátku operace zpomalen. Během trvání ofenzivy se Němci dostali na severním úseku jen 18 km za pozice Sovětů.⁸⁴ Na jihu po další dělostřelecké přípravě dostal II. tankový sbor za úkol zničit sovětské rezervy. Jeho postup zajišťovali ženisté SS, kteří odstraňovali miny. K proražení sovětských pozic byla použita taktika zvaná *Panzerkeil* (pancéřový klín). Špici tvořily tanky *Tiger* a na bocích jely tanky typu *Panther*. Na bocích *Pantherů* jely modely *Pz IV* a *Pz III* a *Stug III*. *„V době, kdy byla zahájena operace Citadela, se mohl tankový pluk divize Leibstandarte pochlubit jediným praporem čítajícím 67 tanků Panzer IV, 13 tanků Panzer III, a 13 tanků Tiger I. Divize Das Reich byla vybavena poněkud hůře – pouze 33 tanky Panzer IV, 62 tanky Panzer III a 14 tanky Tiger I. Aby divize zvýšila svou palebnou sílu, postavila do pole také 25 ukořistěných tanků T-34. Divize Totenkopf sice nadále disponovala dvěma tankovými prapory, ale 63 z jejich tanků bylo pouze*

⁸³ RIPLEY, s. 133.

⁸⁴ WILLIAMSON, SS: *Hitlerův nástroj teroru*, s. 145–146.

*typu Panzer III. Vedle nich měla také 44 silnějších tanků Panzer IV a 15 tanků Tiger I.*⁸⁵ Na konci první dne útoku pronikli Hausserovi muži 19 km do kurského výběžku.

Pravý bok postupu bránila divize *Totenkopf*, která po zničení místní posádky obsadila město Jakovlevo. Divize pokročila během dvou dnů o 32 km dovnitř linie. Postup se postupně zpomalil kvůli silícímu odporu sovětských vojsk, ale přesto postoupila divize o dalších 16 km. Postup *Totenkopfu* se dařil i díky pomoci Luftwaffe a jejích Stuk. 9. července 1943 napadla divize *Totenkopf* další pozice Rudé armády a následujícího dne dorazila k řece Psel.⁸⁶ *LSSAH* postupovala jižně od divize *Totenkopf*, zde narazila na velmi tuhý odpor a její postup se výrazně zpomalil, přesto se jí dařilo postupovat dále. Postup obou divizí se ale neobešel bez obrovských ztrát. Rusové měli opět mnohonásobně větší ztráty, ale opět je dokázali bez problémů nahradit. Němci neměli takový zdroj lidí jako Sověti. Jednotky SS postupovaly navzdory ztrátám, ale jejich dalším problémem byly ztráty tanků. 7. července začala *LSSAH* útočit na město Těťěrevino a Obojan. U Těťěrevina vznikl obrovský hřbitov 90 tanků T-34.

Divize *Das Reich* operující na pravém boku divize *LSSAH* procházela s problémy přes další obrannou linii. Při této činnosti měla velké ztráty, protože opět začalo pršet a postup jednotek byl velmi zpomalen. Dělostřelectvo Rudé armády mohlo díky tomu ničit pomalu postupující německé jednotky, které zůstaly bez podpory tanků. Hlavním cílem *Das Reich* v prvním dnu ofenzivy byla obec Běrezov. Po dosažení cíle pokračovala dál a byla zastavena až u minových polí u Beje a Běrezova. Další den divize prorazila i přes nepřízeň počasí sovětské linie. Německé tanky mohly projet touto mezerou a pokračovat směrem na Lučky.

⁸⁵ RIPLEY, s. 137.

⁸⁶ WILLIAMSON, SS: *Krví nasáklá zem*, s. 101.

Divize *Totenkopf* byla v čele II. tankového sboru SS a pokračovala směrem na sever. Východně od Prochorovky se soustředila sovětská síla, která plánovala ofenzivu na II. tankový sbor SS a donutit zastavit jeho postup. „*Totenkopf kryla postup na levém křídle tankového sboru SS, jehož čelo tvořila Leibstandarte.*“⁸⁷ Divize *Das Reich* operovala na pravém boku. Sověti byli tímto soustředěným útokem z východu překvapeni a snažili se zastavit postup německých jednotek. Podařilo se jim držet Němce západně od Prochorovky. Sověti vyslali jednotky, které měly zadržet postup III. tankového sboru a zbylé jednotky měly napadnout II. tankový sbor SS. Divize *Polizei* zaujala počátkem února 1943 pozici západně od Kopina, kde odrážela ruské výpady. V březnu byl na její části fronty klid a divize byla převelena do protektorátu Čechy a Morava k přezbrojení na divizi pancéřových granátníků a zbývající část divize byla zredukována na bojovou skupinu *SS-Polizei*, která od dubna 1943 do 21. května 1944 bránila severní část východní fronty.

Dne 12. července začal opět další německý útok a sovětské pozice byly bombardovány Luftwaffe a dělostřelectvem. Všechny vojenské jednotky toto střetnutí vnímaly jako rozhodující střetnutí celé operace Citadela.⁸⁸ Divize *Waffen-SS* při postupu použily opět taktiku *Panzerkeil*. Sověti počkali, až budou mít za zády slunce, a vyřítili se na německé útočníky. Došlo k boji z bezprostřední blízkosti. Tato pozice byla výhodnější pro sovětské tanky T-34. Sovětské tanky po spotřebování munice se snažili najíždět do německých tanků a zastavit jejich postup. Postup divize *Totenkopf* a *Das Reich* se zastavil a obě musely přejít do defenzivy. Bitva se rozhodovala odpoledne a o vítězství se obě strany přetahovaly. Sovětům se povedlo zablokovat III. tankový sbor, který se snažil proniknout k II. tankovému sboru SS. Zvrátit výsledek bitvy se pokusila divize *LSSAH*, která se snažila přeskupit. Jednotky *Waffen-SS*

⁸⁷ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 52.

⁸⁸ SHARPE; DAVIS, s. 136.

byly zastaveny posledními zbytky sovětských rezerv. Na konci dne už bojovalo jen pár jednotlivců. Dle sovětských zdrojů bylo zničeno přes 300 německých tanků a další utrpěly neopravitelné závady, ale údaje o počtu německých ztrát se rozcházel. „*Němci toho dne přiznali 70 až 80 zničených tanků, z nichž většina patřila k divizi Totenkopf. Mechanici divize Das Reich navíc opravili mnoho tanků, které byly poškozeny během dřívějšího průběhu ofenzivy, a tak byla divize k ránu 13. července schopna vyslat do boje více tanků než předchozího dne. Divize Leibstandarte měla oproti předchozímu dni celkem o 17 tanků méně.*“⁸⁹ Sověti mohli své tanky opravit nebo z nich využít náhradní díly snadněji, než nepřítel. Přišli o mnoho jednotek, ale na bojišti ovládali situaci.

Dne 13. července byla operace Citadela oficiálně zastavena. Na Sicílii mezitím začala invaze spojeneckých vojsk a divize *Totenkopf*, *LSSAH* a *Das Reich* byly přesunuty na italskou frontu. Tím byla zcela oslabena oblast okolo Kursku a 23. července veškeré územní zisky Němců během operace Citadela připadly Sovětům. Tato operace totálně vyčerpala německé síly na východě a od té doby už se Němci pouze bránili. 30. července se ponechané části divize *Totenkopf* a *Das Reich* účastnily obranných bojů u obce Stalino. Poté se obě divize přesunuly na sever, aby kryly levý bok maršála Mansteina.

Během této operace o sobě výrazně dali vědět dva příslušníci SS Michael Wittmann a Gerardus Mooyman. První z dvojice spolu s posádkou svého tanku typu Tiger vyřadil osm nepřátelských tanků během prvního dne ofenzivy u Kurska. Svůj první tank Tiger dostal Wittmann na začátku roku 1943. „*Tajemstvím jeho úspěchu byla chladnokrevnost, často čekal, až se mu oběť přiblíží co nejbližší na dostřel.*“⁹⁰ Mooyman byl Nizozemec a na severovýchodní frontě se mu povedlo svým protitankovým kanonem zničit 15 ruských tanků. Stal se

⁸⁹ RIPLEY, s. 152.

⁹⁰ AILSBY, s. 78.

prvním germánským dobrovolníkem, kterému se dostalo vyznamenání Rytířským křížem Řádu železného kříže.

4. 5. 7 Situace po Kursku

Němci po neúspěšné operaci Citadela započali taktiku spálené země. Waffen-SS i armáda měly za úkol zastavovat náporů sovětských vojsk. Německé síly ale nebyly schopny zastavit příval ruských jednotek a fronta se hroutila. Divize *LSSAH* byla spolu se štábem II. tankového sboru SS odeslána do Itálie. Divize *Das Reich* převzala tanky po *LSSAH*, zůstala v oblasti armádní skupiny Jih a byla poslána spolu s divizí *Totenkopf* a III. tankovým sborem do Stalina v pokusu zastavit ruskou ofenzivu. Po splnění úkolu byly divize 3. srpna napadeny u Orla Rudou armádou a rychle převeleny do oblasti kolem Charkova. Německé linie se nepovedlo udržet a Sověti se přes ně valili. Obě divize SS dostaly za úkol odrazit ruský útok na řece Dněpr, zabránit nepřátelským tankům v jízdě na jih a v obklíčení armádní jednotek, které se vyskytovaly v Charkově. *Das Reich* a *Totenkopf* se zakopaly na západě od města. Podařilo se jim zastavit ruské tanky a sváděly se Sověty těžké boje po sedm dní. Poté musel být 22. srpna 1943 vyklizen Charkov.⁹¹ Na západě od Charkova obě divize pomáhaly při budování obranných pozic. Mezi 15. a 20. srpnem měla *Totenkopf* za úkol obklíčit a zničit předsunuté sovětské jednotky. Obě divize pak společně kryly ústup 8. armády, a předešly tak jejímu zničení. Bojů se účastnila z divizí SS i divize *Wiking*.

Další ústup k řece Dněpr opět kryly divize *Totenkopf* a *Das Reich*. Poté se musely přesunout na jih a pokusit se zastavit průlom u Krivoj Rogu. Hrozilo zde zničení armádní skupiny Jih a byla dána dohromady poslední zoufalá síla na obranu Krivoj Rogu. Divize *Totenkopf* dostala rozkazem působit v čele protiútoků 27. října 1943. Rusy se podařilo zastavit a poté se mohla realizovat záchrana armádní skupiny Jih. V listopadu 1943 se divize *LSSAH* přesunula z Itálie zpět do Ruska.

⁹¹ WILLIAMSON, SS: *Hitlerův nástroj teroru*, s. 149–150.

Působila u 4. tankové armády jižně od Kyjeva, kde vedla zdržující operace proti jednotkám Rudé armády. Město nebylo možné udržet i navzdory snahám divize *Das Reich* a padlo 7. listopadu 1943 do sovětských rukou. *Das Reich* i *LSSAH* se snažily obkličovat sovětské jednotky v oblasti, ale německé jednotky už nebyly schopné udržet své pozice a samy se musely vyhybat obklíčení.⁹²

LSSAH se poté stáhla do oblasti Berdičeva, kde se jí nakrátko dařilo zadržet postup Rudé armády. Na divizi *Totenkopf* nyní zbylo působení v roli Hitlerovo válečného „hasiče“, protože musela spěchat z místa na místo, aby se pokusila zabránit většímu průlomu v obranných liniích.

4. 5. 8 Čerskasská kapsa

Další sovětská ofenziva, která začala 24. prosince 1943, směřovala k městu Vinnice. Během sovětského postupu padl rychle Žitomir a ruské síly se nyní soustředily na oblast kolem Kirovgradu. „27. prosince ruská síla vpadla do Kazatina. 1. pancéřová divize se tlačila na jih, aby znovu dobyla město, zatímco *Leibstandarte* manévrovala před Berdičevem ve snaze zastavit mohutný proud tanků, který k němu směřoval. 29. prosince zaútočili Sověti se 150 tanky po celé délce fronty *Leibstandarte*.“⁹³ *LSSAH* se podařilo vyřadit ke konci dne 59 ruských tanků a vojáci *Waffen-SS* zde drželi své pozice do 30. prosince. Situace ovšem byla neudržitelná a divize se musela stáhnout. 8. ledna 1944 Kirovgrad i přes velký odpor německých mužů z 5. *SS-Panzer-Division Wiking* a *SS-Sturmbrigade Wallonien* padl do sovětských rukou. 25. ledna Sověti obnovili útok a 29. ledna se jim povedlo obklíčit 60 000 německých vojáků. V bahnitém terénu pokračoval sovětský tlak a německý prostor se velmi rychle zmenšoval. *Totenkopf* byla vyslána na pomoc při uvolnění

⁹² SHARPE; DAVIS, s. 52 a 139.

⁹³ RIPLEY, s. 174–175.

obklíčených jednotek. „Divize zaútočila směrem na město Korsun a pokusila se zajistit přechod přes řeku Gniloj Tilkič.“⁹⁴

V noci 16. února 1944 se německé jednotky pokusily o průlom a divize *Wiking* měla krýt boky a SS-Sturmbrigade *Wallonien* měla bránit zadní voj. Valoni měli v této akci ztráty dosahující 70 % a to včetně svého velitele Luciena Liperta, kterého nahradil čerstvě povýšený Léon Degrelle. Po provedeném průlomu hrozilo německým jednotkám nebezpečí předhonění jednotkami Rudé armády. Tanky divize *Wiking* se otočily a jely zadržet nepřítele, než se povedlo projít poslednímu vojákovu uvízlému v kapse. Velitelé obou bojových jednotek SS dostali následně vyznamenání v Hitlerově hlavním stanu.

Divize *Das Reich* se v únoru 1944 přesunula z Ruska do Francie k odpočinku. 11. března byla část divize *Totenkopf* přesunuta k řece Dněstr, kde se měla účastnit obrany pozic, ale Sověti prorazili na mnoha místech a divize se musela stáhnout na západ a vyhnout se obklíčení. 9. června se divize stáhla z fronty na odpočinek a přezbrojení. Divize *Wiking* už měla pouze okolo 4000 mužů a Valoni byli téměř vyhlazeni. Na místo odpočinku byli Valoni přesunuti do Estonska do bitvy o Narvu, která začala v červenci 1944.

4. 5. 9 Kameněcko-podolská kapsa

V březnu 1944 byla obklíčena 1. armáda v kameněcko-podolské kapse. Mezi obklíčenými se nacházela i bojová skupina *LSSAH*, která zůstala na východní frontě. O vysvobození se měly postarat divize přidělené k II. tankovému sboru SS a to divize *Hohenstaufen* a *Fruntsberg*. Stahování začalo 27. března 1944 a do protiútoky vyrazily obě divize SS. Obě síly se setkaly 7. dubna 1944 a za devět dní dosáhly německých linií. V dubnu 1944 byla *LSSAH* stažena z Ruska a poslána do Francie na přezbrojení. Divize *Hohenstaufen* a *Fruntsberg* byly

⁹⁴ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 54.

staženy do Polska a po vylodění ve Francii byly poslány bránit postup spojeneckých vojsk.

4. 5. 10 Bitva o Narvu

V počátku roku 1944 se většina západoevropských a východoevropských jednotek SS soustředila v oblasti Estonska a Lotyšska. Hlavní silou v této oblasti byl III. tankový sbor SS s 11. SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Division *Nordland* a SS-Freiwilligen-Brigade *Nederland*. Dále na stejném úseku operovala 15. Waffen-Grenadier-Division der SS a 19. Waffen-Grenadier-Division der SS z Lotyšska, 20. Waffen-Grenadier-Division der SS z Estonska, vlámská brigáda SS *Langermack* a valonská brigáda SS *Wallonien*. Na konci ledna 1944 dosáhla Rudá armáda německé obranné linie u Narvy. „*Město mělo velký význam i z hlediska německé mytologie, neboť zde měli teutonští rytíři zápasit s východními kmeny. Zde se také při četných příležitostech podařilo odrazit útočící bolševiky ve válce za nezávislost Estonska v letech 1919-1920.*“⁹⁵ V této oblasti Němci očekávali velký sovětský útok. K útoku došlo 2. února, ale odpor v této oblasti zaskočil sovětské velení. Jednotky SS odolávaly v této oblasti drtivé přesile po několik měsíců. Vzhledem k počtu národů v řadách SS je tato bitva nazývána bitvou evropských SS. Němci zabezpečili východní přístupy do města Narva. Sovětům se po několika útocích podařilo zřídit předmostí, ale německé jednotky byly schopny je odrazit zpět. Když se nedařilo zřídit předmostí po souši, pokusili se Sověti o obojživelné vylodění. Byli rovněž odraženi.

Dne 24. února 1944 se Sovětům podařil průlom a vypadalo to, že budou schopni zničit tyl III tankového sboru SS. Situaci zachránili vojáci z 11. SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Division *Nordland*. V březnu se podařilo německým jednotkám dobýt obec Sirgula, kde objevila mrtvoly estonských civilistů, které Rudá armáda použila pro nošení munice. Před útekem z obce tyto civilisty rudoarmějci postříleli. U obce Hrastovice

⁹⁵ WILLIAMSON, SS: *Krví nasáklá zem*, s. 132.

nalezli popravené dánské dobrovolníky SS. Od 7. března Sověti zintenzivnili dělostřelecké bombardování německých pozic. Civilisté z Narvy byli evakuováni a v rozbořených budovách vybudovali obránci posílené obranné pozice. Hlavní osa sovětského útoku byla naplánovaná v ose Lilienbach. Němcům se ale podařilo úspěšnými protiútoky zřítit na východním břehu Narvy předmostí a na chvíli upevnit obranu. Ztráty na straně Waffen-SS byly ale vysoké a sovětskou sílu již v této fázi války nešlo zastavit. Němci se museli do července 1944 stáhnout za linii Tannenberg. 24. července 1944 byli obránci zatlačeni na západní část města. Estonci v řadách Waffen-SS bojovali srdnatě. Během ústupu ničili mosty, aby je nemohli Sověti pronásledovat. 25. července 1944 bylo město evakuováno. 26. července byl Sověty podniknut útok na Tannenberg. Obránců ubývalo, ale přesto Sověti nebyli schopni získat trvalou převahu. O dva dny později získali Sověti důležitou kótu Sirotčinec. Waffen-SS přišla už o v oblasti kolem Narvy o všechny své tanky a zbyly jí pouze těžké zbraně a děla. V srpnu ruské útoky polevily, protože se připravovaly na finální úder na obležené Waffen-SS.

Waffen-SS na východní frontě opět nezklamaly a plnily své úkoly i za cenu zničení. V této fázi války a i díky rozkazům Hitlera o neustupování z dobytých pozic bylo však již jasné, že ani tito vojáci nebudou schopni zastavit útočné svazy sovětských jednotek na této frontě.⁹⁶ Porážka německých vojsk byla nevyhnutelná.

4. 5. 11 Úloha Waffen-SS při Varšavském povstání

Dne 25. června 1944 se divize *Totenkopf* se spolu s divizí *Hermann Göring* přesunuly do Grodna západně od Minska, aby pomohla odrazit další ze sovětských útoků. Kvůli chaosu na silnicích dosáhla svého cíle až 7. července.⁹⁷ Při obraně těmito divizím pomáhala divize *Wiking*. „*Divize Wiking dorazila do Varšavy vlakem 27. července, přesunula se*

⁹⁶ WILLIAMSON, SS: *Krví nasáklá zem*, s. 145.

⁹⁷ MANN, s. 135.

*napříč městem a zaujala obranné postavení k odražení Rusů. Ve městě panovalo napětí a 1. srpna zahájili odbojáři z Polské domobrany povstání.*⁹⁸

Když Stalin zastavil své jednotky před Varšavou, reagoval Hitler jmenováním velitele jednotek bojujících proti polskému povstání. Byl jím jmenován 2. srpna 1944 SS-Obergruppenführer a generál Waffen-SS a policie Erich von dem Bach-Zelewski, který měl zkušenosti s bojem s partyzány. Jednu z jednotek, která měla potírat Varšavské povstání, byla i SS-Sturmbrigade *Dirlewanger* složená z trestanců odpykávající si tresty vězení, které velel SS-Oberführer v záloze Oskar Dirlewanger. Dále se sem přesunul pluk, kterému velel Waffen-Brigadeführer Bronislav Vladislavovič Kaminski. Kaminski byl ve Varšavě jen pár dní a během potlačování povstání byl zatčen za plenění, shledán vinným a zastřelen. Při boji s povstalci Němci popravovali válečné zajatce, civilisty a raněné v nemocnicích včetně lékařů a sester.

Na frontě mezitím obnovili Sověti ofenzivu, ale byla zastavena IV. tankovým sborem SS, ve kterém sloužily divize *Totenkopf* a *Wiking*. 25. srpna 1944 Sověti obnovili ofenzivu a Němci byli nuceni ustoupit do Varšavy.⁹⁹ Situace Poláků ve městě se zhoršovala každým dnem. 4. září 1944 byli zatlačeni do středu města. O čtyři dny později zaútočili Němci na střed města. 10. září 1944 Sověti vytlačili německá vojska z obranných pozic u Pragy. Přesto pokračoval německý soustředěný tlak na polské povstalce. 19. září už polským silám uvnitř města hrozilo zhroucení. 26. září se snažila část polské posádky uniknout obklíčení kanály. „Němci to očekávali, zahradili kanály a vhodili do nich plynové granáty, čímž způsobili paniku a těžké ztráty.“¹⁰⁰ 2. října 1944 byl na základě výzvy Bach-Zelewského dohodnut klid zraní a polská strana

⁹⁸ RIPLEY, s. 194.

⁹⁹ MANN, s. 136.

¹⁰⁰ AILSBY, s. 166.

podepsala dohodu o kapitulaci. 10. října 1944 se oslabená divize *Totenkopf* musela stáhnout na severozápad města, protože se ocitla pod neustálými sovětskými útoky.

4. 5. 12 Operace „Probuzení jara“

Na jaře 1945 byla divize *Wiking* téměř zničena v bojích o přístupy do Vídně. Na střední části fronty bojovaly východoevropské a západoevropské dobrovolnické útvary *Waffen-SS*. V říjnu 1944 se Sovětům podařilo vytvořit předmostí u Budapešti. „26. prosince 1944 byl z varšavské oblasti v pokusu o vysvobození Budapešti převeden IV. tankový sbor skládající se z 3. tankové divize *SS Totenkopf* a 5. tankové divize *SS Wiking*.“¹⁰¹ V lednu 1945 byly staženy zbytky ze 7. *SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division Prinz Eugen* do Rakouska po ohromných ztrátách jižně od Vukovaru. K obraně Budapešti byly vyslány jednotky 8. *SS-Kavallerie-Division Florian Geyer*, 22. *SS-Freiwilligen-Kavallerie Division Maria Theresia* a 18. *SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Division Horst Wessel*. Divize *Horst Wessel* působila současně na různých místech. Část se odebrala do Haliče a část do bojů ve slovenském národním povstání v srpnu až říjnu roku 1944.

Obklíčené jednotky se pokusily dvakrát o prolomení obležení, ale byly odraženy a přinuceny k obraně svých pozic. Pokus o vysvobození musel být odvolán a jednotky *SS* se pokusily 11. února 1945 o průnik na západní německé linie. Při tomto pokusu Sověti zničili 8. *SS-Kavallerie-Division Florian Geyer* a 22. *SS-Freiwilligen-Kavallerie-Division Maria Theresia*. Zbylí vojáci z těchto dvou zničených divizí utvořili základ 37. *SS-Freiwilligen-Kavallerie-Division Lützow*, která nedosáhla síly pluku a existovala pouze tři měsíce. 6. tanková armáda *SS* pod velením Seppa Dietricha se měla účastnit bojů o naftová pole v Maďarsku. Patřily pod něj divize *LSSAH*, *Das Reich*, *Hohenstaufen* a *Hitlerjugend*. Divize *LSSAH* a *Hitlerjugend* se seskupily do I. tankového sboru *SS*. *Das Reich* a

¹⁰¹ AILSBY, s. 173.

Hohenstaufen do II. tankového sboru SS. IV. tankový sbor SS měl zůstat u jezera Balaton. Tato operace byla nazvána „Probuzení jara“. Od začátku měla tato operace problémy s počasím, když přišla na jaře 1945 obleva dříve než obvykle. Před počátkem operace I. tankový sbor rozdrtil sovětské předmostí u Ostřihomi. Sověti registrovali přítomnost elitních vojsk SS a posílil zde své obranné posílení v očekávání ofenzivy.

Dne 6. března stál I. tankový sbor SS v nejlepším postavení pro útok, ale II. tankový sbor SS se nemohl dostat skrze bahnitý terén. Od začátku měly jednotky SS obrovské ztráty, ale postupovaly statečně vpřed. Sověti se přeskupili a připravili na 16. března protiofenzivu, při které zastavili německý postup. Dietrich se snažil přeskupit, ale Sověti zaútočili na pozice, ze kterých byly německé síly odčerpány. Německá 6. tanková armáda se ocitla v nebezpečí odříznutí. *„Das Reich zoufale bojovala o udržení volného průchodu pro únik kamarádů, ale po zběhnutí maďarské armády zůstal levý bok II. tankového sboru SS široce otevřený pro Sověty.“*¹⁰² Němci mohli ustoupit nebo si nechat nejlepší zbylé divize zničit. 25. března prorazili Sověti do německých obranných pozic mezeru o šířce sto kilometrů. Bojů se kromě elitních divizí účastnili 16. SS-Panzer Grenadier-Division *Reichsführer-SS* a 18. SS-Freiwilligen-Panzer Grenadier-Division *Horst Wessel*. Divize *Horst Wessel* byla po deseti dnech začátku ofenzivy rozdrčena. *„Po neúspěchu bitvy v Maďarsku Hitler nařídil, že Leibstandarte a ostatní divize SS musí z rukávů odstranit čestné pásky s nápisem – Sepp Dietrich reagoval tím, že nařídil svým vojákům, aby všechny pásky posbírali do nočníku a poslal jej Führerovi.“*¹⁰³ Dietrich tento akt ovšem neudělal a domníval se, že byl Hitler pouze mylně informovaný. Naopak Jochen Peiper údajně měl reagovat jinak. *„Svolal své důstojníky a zlostně jim sdělil: „Vezmeme nočník, dáme do něj všechny své medaile a omotáme ho stuhou divize*

¹⁰² AILSBY, s. 174.

¹⁰³ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 183.

Goetze von Berlichingena. „Jeho důstojníci věděli, co tím myslel. Název divize byl v němčině synonymem pro „polibte mi pr...“.¹⁰⁴ Tento nápad Peiper nezrealizoval pouze díky rozmluvě se svými důstojníky.

Většina divizí SS se po neúspěšné ofenzivě stáhla do Rakouska na obranu Vídně. Stáhly se sem zbytky 9. SS-Panzer-Division *Hohenstaufen*, při obraně rakouského hlavního města bojovala také 3. SS-Panzer-Division *Totenkopf* a 12. SS-Panzer-Division *Hitlerjugend* se stáhla do oblasti kolem Vídeňského lesa, ze kterých byla za několik dnů tato divize vyhnána.

Divize *Das Reich* se mezi 13. a 14. Dubnem roku 1945 zúčastnila bojů o Vídeň. Přes obrovské úsilí byla z Vídně vytlačena a většina zbylých členů divize byla poslána bránit východní oblast u Drážďan. Pluk *der Führer* byl poslán do protektorátu potlačit pražské povstání probíhající od 6. do 8. května 1945.

4. 5. 13 Bitva o Berlín

Německá vojska se nyní připravovala na obranu Berlína. Poslední protiútok německých Waffen-SS se odehrál 16. února 1945 a účastnily se ho divize *Fruntsberg*, *Nordland*, *Nederland* a *Wallonien*. Oslabené divize neměly mnoho sil a za další dva dny musely přejít do defenzivy. 21. dubna nařídil Hitler protiútok s cílem osvobodit Berlín. „V tomto chaosu se dostalo Himmlerovi možnosti být velitelem celé skupiny armád a vzápětí pohany, když byl vyhozen pro neschopnost. Jeho krátké působení v pozici velitele skupiny armád Visla zaplatili tisíce vojáků svým životem při ofenzivách, které neměly naději na úspěch.“¹⁰⁵ Zbytky *Nordlandu* postupovaly směrem do Berlína, *Nederland* na jih, aby zadržel nezadržitelný ruský útok. Valoni byli tou dobou rozdraceni při těžkých bojích o Berlín. 25. dubna 1945 byl Berlín zcela obklíčen a do města vtrhla Rudá armáda. Poslední bitvy se účastnily poslední zbytky Waffen-

¹⁰⁴ WHITING, s. 132.

¹⁰⁵ RIPLEY, s. 319.

SS.¹⁰⁶ 28. dubna Sověti prorazili k Reichstagu. Hitlerovu ochranu tvořilo SS-Begleit-Kommando a to dostalo za úkol odstranit jeho tělesné pozůstatky. Hitler spáchal sebevraždu 30. dubna 1945. Téhož dne zaútočili na Reichstag Sověti. „*Uvnitř nastal boj muže proti muži. SS proměnily sklepy v pevnost a trvalo dva dny, než byly poraženy.*“¹⁰⁷

O dva dny později ve tři hodiny odpoledne se město Berlín vzdalo. 2. SS-Panzer-Division *Das Reich* se v posledních dnech války vzdala Američanům. 3. SS-Panzer-Division *Totenkopf* se vzdala severozápadně od Vídně Američanům, ale její členové byli poté předáni Rusům. 4. SS-Polizei-Panzer-Grenadier-Division se vzdala severně od Berlína Američanům. 5. SS-Panzer-Division *Wiking* se vzdala 13. května Američanům. Zbytky 9. SS-Panzer-Division *Hohenstaufen* se vzdaly Američanům v Rakousku a stejně tak i 1. SS-Panzer-Division *LSSAH*. 10. SS-Panzer-Division *Fruntsberg* se v Schönau vzdala Sovětům. 12. SS-Panzer-Division *Hitlerjugend* se 8. května vzdala jihovýchodně od Lince Američanům. „*I v porážce byli pyšní a tvrdohlaví; odmítli splnit americký rozkaz zahalit vozidla bílými vlajkami na znamení kapitulace.*“¹⁰⁸ 11. SS-Freiwilligen-Panzer-Grenadier-Division *Nordland* byla zničena v bitvě o Berlín. Zbytek 14. Waffen-Grenadier-Division der SS z Ukrajiny se vzdal v Československu Sovětům a její členové byli následně popraveni. Část 15. Waffen-Grenadier-Division der SS z Lotyšska bojovala v bitvě o Berlín a byla poražena. 16. SS-Panzer-Grenadier-Division *Reichsführer-SS* se rozdělila a část se jich vzdala jižně od řeky Drávy a zbytek se přesunul do Klagenfurtu, kde se vzdali Američanům a Britům. 22. SS-Freiwilligen-Kavallerie-Division *Maria Theresia* byla zničena v bojích o Budapešť. 25. Waffen-Grenadier-Division der SS *Hunyadi* a 26. Waffen-Grenadier-Division der SS *Hungaria* byli zničeni Rudou armádou a jejich zbytky se

¹⁰⁶ WILLIAMSON, SS: Hitlerův nástroj teroru, s. 199.

¹⁰⁷ AILSBY, s. 180.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 180.

vzdaly Američanům.¹⁰⁹ Zbytky 34. SS-Freiwilligen-Grenadier-Division *Landstorm Nederland* byly zničeny v bojích o Berlín. Stejně dopadly zbytky 27. SS-Freiwilligen-Grenadier-Division *SS Langemarck*, 28. SS-Freiwilligen-Panzergranadier-Division *Wallonien* a 33. Waffen-Grenadier-Division der SS *Charlemagne*.

Den po kapitulaci došlo k masakru válečných zajatců u Bad Reichenau, kde se vzdalo 13 francouzských dobrovolníků. Francouzský generál Leclerc se zajímal, proč na sobě mají německé uniformy. Po odpovědi otázkou, kdy se ho zeptali, proč on má na sobě americkou uniformu, je nechal zastřelit.¹¹⁰

4. 5. 14 Einsatzgruppen a jejich nasazení

Einsatzgruppen je označení pro mobilní oddíly bezpečnostní služby SD. Vznikly při útoku na Polsko, měly za úkol likvidovat kulturní a politickou elitu v této oblasti. Později tyto typy jednotek byly nasazeny v SSSR, kde likvidovaly politické funkcionáře, komisaře, aktivní komunisty, rabovače, sabotéry, agenty NKVD, zrádce z řad Němců žijících mimo území třetí říše, židy, nosiče epidemií, členy partyzánských skupin, povstalce, pomahače partyzánů, vzbouřence, agitátory a tuláky.¹¹¹ „Ke konci roku 1941 již každá ze čtyř operačních skupin zanechala v okupovaném Rusku krvavou stopu – zabitím 500 000 lidí, z nichž naprostou většinu tvořili židovští muži, ženy a děti (většinou byli pochyťáni a odvedeni k velkým jámám, vykopaným za městem či vesnicí, kde byli postříleni kulomety a naházeni do jam).“¹¹² *Einsatzgruppen* postupovaly v závěsu za vojenskými jednotkami. Jejich velení spadalo pod nově vytvořený bezpečnostní úřad RSHA. Během dvaceti dnů zůstalo na okupovaných územích Polska jenom 3 % z polských vyšších vrstev. *SS-Totenkopfverbände* takticky v Polsku ničím nepřispěly. Pouze

¹⁰⁹ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 173.

¹¹⁰ WILLIAMSON, *SS: Hitlerův nástroj teroru*, s. 137.

¹¹¹ Tamtéž, s. 91–93.

¹¹² RIPLEY, s. 73.

tímto terorem na obyvatelstvu. Nechvalně proslulá byla v tomto směru SS-*Totenkopf-Standarte Brandenburg*. Tyto akce měly neblahý vliv na psychiku vojáků. Himmler uložil Arthuru Nebemu, aby vymyslel jiný způsob zabíjení, který by neměl tak neblahý vliv na psychiku vojáků jako systematické střílení v zákopech. *„Začal experimentovat se zabíjením lidí, v jednom případě zavraždil 80 obyvatel ústavu pro choromyslné výfukovými plyny svého osmiválcového automobilu. Své nadšení sdělil nadřízeným.“*¹¹³ SS-Oberführer Christian Wirth tuto metodu povýšil na nový rozměr a místo Nebeho mobilní metody navrhl postavit doprostřed tábora vybudovaného podél železnice Lublin – Lwow stálou jednotku tří „sprch“. *„Aby je více zamaskoval, nechal kolem zasázet muškáty a sekat trávu. Oběti uklidnila představa sprchy, ale uvnitř se jim dostalo výfukového plynu z dieselových motorů. Na přední i zadní straně byly zabudovány široké dveře, aby bylo možno plynem usmrcené oběti snadněji odstranit.“*¹¹⁴ Toto vybudované středisko bylo schopno zpracovat 1500 Židů denně. Wirth dostal přezdívku „král tábora smrti“.

4. 5. 15 Protipartyzánská činnost

SS byl svěřen boj s partyzány. Pro východní oblasti byl jmenován SS-Obergruppenführer a generál Waffen-SS a policie Erich von dem Bach-Zelewski šéfem protipartyzánské války. Zvláštní jednotce velel ministr zahraničí SS-Obergruppenführer Joachim von Ribbentrop, který nechával rabovat umělecká díla a posílat je do Německa. Tento pluk SS se účastnil zcizení Jantarové komnaty, která se nacházela v Leningradu. Těsně před příchodem spojenců do Německa tato komnata zmizela a nikdy se oficiálně nenašla.

Waffen-Brigadeführer Bronislav V. Kaminski velel Waffen-Sturm-Brigade RONA. *„Tato brigáda, vzniklá z jedné z prvních ruských formací*

¹¹³ AILSBY, s. 122.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 131.

*bojících za Němce, patřila k jednotkám SS s nejhorší pověstí.*¹¹⁵ Jednotka se zabývala hlavně protipartyzánskou činností a spáchala mnoho zločinů na civilistech. Velitel Kaminski dostal do pravomoci město Lokot mezi Kurskem a Orlem. Pod jeho velením se město stalo soběstačné s vlastními novinami, nemocnicemi, bankami a vlastním daňovým systémem, který vymyslel Kaminski. Zásoboval Wehrmacht potravinami a Němci nemuseli mít velký spojovací štáb v této oblasti. S postupem Rudé armády se jeho brigáda spolu s tisíci civilistů a mnoho kusy dobytka přestěhovala do Ratiboru blízko na polsko-české hranici.¹¹⁶

¹¹⁵ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 177.

¹¹⁶ AILSBY, s.127–128.

5 ZAHRANIČNÍ DOBROVOLNÍCI WAFFEN-SS

Waffen-SS získávaly dobrovolníky i z dalších zemí. Nebojovali v ní pouze Němci či Němci žijící mimo území Německa, ale i dobrovolníci ze zahraničí, kteří se do bojů zapojovali hlavně proto, že chtěli bojovat proti bolševismu nebo prostě věřili v Hitlerovu věc.¹¹⁷ Se západoevropskými odvedenci z řad Waffen-SS bylo zacházeno jiným způsobem než s německými odvedenci. Neskládali přísahu přímo Hitlerovi a méně je ovlivňovala rasová či politická propaganda. Pohlíželo se na ně s nedůvěrou a dalším problémem se ukázala vzájemná komunikace. Na východoevropské a hlavně slovanské odvedence bylo pohlíženo s mnohem větší nedůvěrou než na západoevropské odvedence. Od ostatních členů Waffen-SS je odlišoval i vzhled uniformy. „*Nosili uniformy zbraní SS, ale místo runových znaků na límci měli obvykle symbol své jednotky odvozený od národních tradic.*“¹¹⁸ Přesto se tyto dobrovolnické divize uplatnily mnohem více než divize složené z Němců žijících mimo území Německa. V posledních fázích války byli rekruti ze severovýchodních zemí nejdisciplinovanější a nejfanatičtější. Doma jim hrozilo označení za zrádce a raději tedy bojovali za Německo až do úplného konce. V dobrovolnických divizích sloužilo mnoho národů. Viz. příloha č. 3. V počátku roku 1944 měly Waffen-SS okolo 910 000 mužů a z toho 125 000 neněmeckých dobrovolníků.¹¹⁹

5. 1 Skandinávští, nizozemští a belgičtí dobrovolníci

Mezi nordické dobrovolníky se hlásilo mnoho příslušníků severovýchodních národů a sdružovali se ve Waffen-SS-Division *Germania*, která se zformovala v roce 1940. Do divize se přihlašovali Norové, Švédové či

¹¹⁷ SMITH, Peter Sharff, POULSEN, Niels Bo, CHRISTENSEN, Claus Bundgard, *Contemporary European History: The Danish Volunteers in the Waffen SS and German Warfare at the Eastern Front*[online]. Cambridge University Press, 1999 [cit. 2012-03-25]. ISSN 0960-7773. Dostupné z WWW <<http://www.jstor.org/stable/20081691>>.

¹¹⁸ TEJCHMAN, s. 31.

¹¹⁹ HÖHNE, s. 426.

Dánové. Hlásili se do ní i příslušníci dalších národů Nizozemci, Belgičané, ale hlavně Němci. Hitler se následně rozhodl divizi přejmenovat. „*Koncem roku byl vydán rozkaz k vytvoření nové divize SS, která brzy získala označení Viking či Wiking.*“¹²⁰ V Norsku vznikla na konci května 1941 *Norges SS* a postupně vzniklo z pouze z norských odvedenců dvanáct úplných praporů.¹²¹ V polovině května 1943 vznikla z dánského a norského pluku 11. SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Division *Nordland*.¹²²

5. 1. 1 Nizozemští a dánští dobrovolníci

Příslušníci nizozemských brigád nosili na límci výložky „vlčího drápu“ a na rukávě měli nášivku v nizozemských národních barvách. Během léta 1940 vstupovali první dobrovolníci do nově utvářeného pluku SS *Westland*, který byl zařazen do divize Wiking.¹²³ Příslušníci holandských jednotek SS pocházeli z řad lidí, kteří chtěli bojovat proti bolševismu. Nizozemci bojovali velmi statečně, ale měli obrovské ztráty. V březnu 1943 byla z nizozemských dobrovolníků utvořena 4. SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Brigade *Nederland*.

Pluk složený z Dánů tvořil součást 11. SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Division *Nordland*. „*První dánskou jednotkou, která nosila na rameni nášivku se státní vlajkou, byla Freikorps Danmark, vytvořená v roce 1940, která skončila ve tvrdých bojích v roce 1943.*“¹²⁴

5. 1. 2 Belgičtí dobrovolníci z Flander a Vlámka

Dobrovolníci z Flander původně sloužili v Freiwilligen Legion Flandern. Na límci měli tříramenný hákový kříž (Trifos). Tato jednotka byla zrušena a v květnu 1943 byli někteří příslušníci přičleněni do 6. SS-

¹²⁰ RIPLEY, s. 51.

¹²¹ TEJCHMAN, s. 45.

¹²² Tamtéž, s. 47.

¹²³ Tamtéž, s. 52.

¹²⁴ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 79.

Sturmbrigade *Langermack* divize *Das Reich*. V říjnu 1944 povýšila brigáda na divizi a od té doby působila jako 27. SS-Freiwilligen-Grenadier-Division-*Langermack*.¹²⁵ „Vlámsky mluvící Belgičané a Holanďané byli spojeni společnou řečí a nenávisť ke starému belgickému státu.“¹²⁶

Valonští dobrovolníci původně nemohli vstupovat do Waffen-SS, ale mohli vstoupit do Wehrmachtu. Valonské jednotky získávaly dobrovolníky z pravicové, nacionalistické, katolické a protibolševické rexistické strany Léona Degrella. V červnu 1943 se valonská jednotka velikosti praporu rozšířila na brigádu a zapojila se do Waffen-SS jako SS-Sturmbrigade *Wallonien*. Velel jí sám Degrell. V říjnu 1944 vznikla ze zdecimované brigády 28. SS-Freiwilligen-Grenadier-Division *Wallonien*.¹²⁷

5. 2 Francouzští a italští dobrovolníci

První jednotka francouzských dobrovolníků se jmenovala Légion des Volontaires Français,¹²⁸ poté ji následovala další jednotka La Légion Tricolore. Tyto jednotky se podílely na protipartyzánských operacích. Odvedenci byli začleněni do Französische SS-Freiwilligen-Grenadier-Regiment, z kterého se později stala brigáda. V únoru 1945 se z brigády stala 33. Waffen-Grenadier-Division der SS *Charlemagne*. Její zbytky se účastnily obrany Berlína v dubnu a květnu 1945.¹²⁹

Po kapitulaci Itálie v roce 1943 chtěla celá řada vojáků bojovat na straně Německa. V Itálii bojovala Legion Italia, která bojovala o Anzio. Až po této bitvě bylo umožněno Italům vstoupit do Waffen-SS. Z jednotky se později stala 29. Waffen-SS-Grenadier-Division. Číslo jednotka převzala

¹²⁵ TEJCHMAN, s. 58–60.

¹²⁶ RIPLEY, s. 86.

¹²⁷ TEJCHMAN, s. 61–64.

¹²⁸ Tamtéž, s. 68.

¹²⁹ Tamtéž, s. 70–73.

po zrušené jednotce Kaminsky. Uniformy Italů se oproti ostatním uniformám členů Waffen-SS lišily zelenější barvou, než byla obvyklá barva polní šedi Waffen-SS.¹³⁰

5. 3 Dobrovolníci z řad Němců žijících mimo území Německa

V Evropě se nacházelo mnoho států s populací, která měla za mateřský jazyk němčinu. Jednalo se o oblasti jako Polsko, Maďarsko, transylvánská část Rumunska, Sudety v ČSR a Jugoslávie.¹³¹ Jednotky tvořené jedinci z těchto oblastí měly často problémy s komunikací, protože řada z nich mluvila pouze lámaně německy. Waffen-SS vyžadovala tvrdou disciplínu, a to způsobovalo ochabnutí zájmu o pozice v této organizaci ze strany potenciálních branců.

5. 4 Dobrovolníci z balkánských a východoevropských oblastí

Změna situace na východní frontě a úbytek vojáků v roce 1943 se promítly do rasových požadavků na vstup do Waffen-SS. Začaly se tvořit jednotky z lidí, kteří by ještě o rok dříve nemohli na vstup do Waffen-SS vzhledem ke svému původu ani pomýšlet.¹³² V oblasti jihovýchodního Polska a západní Ukrajiny byla zformována 14. Waffen-Grenadier Division der SS. Většinu vojáků divize tvořili Ukrajinci.

5. 4. 1 Estonští a lotyšští dobrovolníci

V roce 1943 vznikly Lettische SS-Freiwilligen Legion a stala se základem pro vznik 15. Waffen-Grenadier Division der SS. Jedna z prvních dobrovolnických jednotek ve Waffen-SS na východě byla 20. Waffen-Grenadier-Division der SS, původně známá jako Estnische Legion. Jednotka se skládala z estonských dobrovolníků. Jednotka vznikla v srpnu 1942 a její vojáci byli později přeloženi k 5. SS-Panzer-Division *Wiking*.

¹³⁰ TEJCHMAN, s. 103.

¹³¹ RIPLEY, s. 87.

¹³² TEJCHMAN, s. 31.

5. 4. 2 Maďarští dobrovolníci

První maďarskou divizi v řadách Waffen-SS tvořila 25. Waffen-Grenadier-Division der SS *Hunyadi*. Její vytvoření proběhlo v říjnu a listopadu roku 1944 na základě žádosti loutkové vlády, která nahradila admirála Horthyho. Divize nemohla být považována za plně bojeschopnou divizi, protože se jí nedostávalo výzbroje.¹³³

5. 4. 3 Chorvatští dobrovolníci

V Chorvatsku jsou známé tři vytvořené bojové jednotky. Jednalo se o 23. Waffen--Gebirgs-Division der SS *Kama*, která existovala od června do října 1944. Nebyla nikdy zcela zformována a vycvičena a její příslušníci se poté přemístili k jiným jednotkám SS. Od února 1943 se z dalších chorvatských dobrovolníků začala pomalu utvářet 13. Waffen-Gebirgs-Division der SS *Handschar*.¹³⁴ Vznik a růst další jednotky s názvem 24. Waffen-Gebirgs-(*Karstjäger*) Division der SS sledoval pečlivě vysoký důstojník SS Odilo Globocnik, který patřil mezi hlavní vykonavatele konečného řešení ve východní Evropě. V této jednotce sloužili Slovinci, Italové, Němci, Chorvaté, Srbové a Ukrajinci.

5. 4. 4 Ruští dobrovolníci

Za jednu z nejhorších bojových jednotek Waffen-SS je považována 29. Waffen-Grenadier-Division der SS RONA. Vznikla v Brjansku v roce 1941 jako protikomunistická občanská milice. Velel jí Bronislaw Kaminsky a jednotka se zabývala protipartyzánskými operacemi v Bělorusku a na Ukrajině. Divize se negativně zapsala do historie při potlačování Varšavského povstání v roce 1944. 19. srpna 1944 její vojáci zavraždili za jeden den 10 000 polských civilistů.

5. 4. 5 Muslimští dobrovolníci

Překvapivým elementem ve Waffen-SS byly muslimské a albánské jednotky. Pluk Albánců tvořil součást 13. Waffen-Gebirgs-Division der SS

¹³³ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 171–173.

¹³⁴ TEJCHMAN, s. 87–89.

Handschar. Tato divize vznikla pro potírání protipartyzánských aktivit. Její příslušníci nosili červený fez a za duchovního měli imáma. Divize měla mizernou pověst.¹³⁵ Bosenští muslimové sloužili i ve smíšené 23. Waffen-Gebirgs-Division der SS *Kama*. Obě divize byly pojmenovány podle místních tradičních krátkých sečných zbraní.¹³⁶ Jednotku složenou z Albánců pocházejících z Kosova tvořila 21. Waffen-Gebirgs Division SS *Skanderbeg*.

5. 5 Indičtí a britští dobrovolníci

Další neobvyklou jednotku tvořila Indische Freiwilligen Legion der Waffen-SS. Založil ji indický nacionalista Subhas Chandra Bose, ale byla přidělena pouze ke strážní službě.

Mezi britskými zajatci se pokusil o nábor syn konzervativního ministra Lea Ameryho a předválečný stoupenec fašistů John Amery. Waffen-SS vyjádřila zájem o tento projekt v roce 1943 a založila Legii sv. Jiří. Projekt skončil fiaskem, protože se nepřihlásilo ani padesát dobrovolníků.¹³⁷

¹³⁵ TEJCHMAN, s. 82.

¹³⁶ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 136 a 166.

¹³⁷ AILSBY, s. 96.

6 DIVIZE VYTVOŘENÉ NA KONCI VÁLKY

Divize tvořené ke konci války měly velmi spornou bojovou hodnotu. Jejich členové se skládali většinou z divizí rozpadlých, zničených či zrušených. Například 31. SS-Freiwilligen-Grenadier-Division der SS *Böhmen-Mähren* byla posbíranou jednotkou z období konce války a tvořily ji zbytky 23. Waffen-Gebirgs-Division der SS *Kama*, policejních jednotek, praporů Allgemeine-SS a dalších vojáků. Měla poloviční velikost divize a operovala proti sovětským jednotkám v Rakousku. V této jednotce sloužili také čeští Němci.¹³⁸

32. SS-Freiwillige-Grenadier-Division *30 Januar* tvořili příslušníci náborových středisek a výcvikových škol SS spolu se zbytkem, který přežil z jiných jednotek. Divize bojovala s Rudou armádou u Odry. Několika jejím jednotkám se podařilo uniknout ze sovětského obklíčení v Berlíně v dubnu 1945.¹³⁹

Slepená formace bývalých policejních a kadetských jednotek a 59. a 60. sboru Volkssturmu utvářela základ 35. SS und Polizei-Grenadier-Division. Nedosáhla početního stavu divize a bojovala krátce na konci války proti Sovětům, kdy byla zničena během sovětského průlomu u Halbe. Její zbytky se vzdaly Američanům či Sovětům poblíž demarkační čáry na Labi.¹⁴⁰

36. Waffen-Grenadier-Division der SS se skládala z vězňů z koncentračních táborů odsouzenými za krádeže a další zločiny a na východní frontě doplňovala stavy ruskými zločinci a přeběhlíky. Byla označena jako speciální trestní jednotka. Velel jí Dr. Oskar Dirlewanger, vyznamenaný v bojích v I. světové válce. Jeho Sonderkommando *Dirlewanger* zahájilo činnost za frontovými liniemi během operace Barbarossa. Při potírání partyzánského odporu si počínala velmi krutě.

¹³⁸ RIPLEY, s. 179.

¹³⁹ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 179.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 183.

Vyvrážďovala muže, ženy i děti. „*SS-Sturmbrigade Dirlewanger se stala pověstnou svými činy ve Varšavě během polského povstání.*“¹⁴¹ Na divizi se oficiálně změnila tato jednotka v únoru 1945, ale měla stále velikost brigády. V dubnu 1945 k jejímu zničení v boji se Sověty a velitel Dirlewanger unikl do zajetí na západě. Tam jej poznali polští vojáci sloužící ve francouzské armádě a ubili ho k smrti.

37. SS-Freiwilligen-Kavallerie-Division *Lützow* vznikla z bývalých členů divizí *Florian Geyer*, SS-Kavallerie-Division *Maria Theresia* a ze zbytků maďarské divize a posbíraných vojáků. Měla velikost pluku.¹⁴²

38. SS-Grenadier-Division *Nibelungen* byla poslední jednotkou Waffen-SS s označením divize. Tato jednotka vznikla 27. března 1945 z personálu důstojnické školy v Bad Tölz, speciálních jednotek 30. divize SS, 6. SS-Gebirgs-Division *Nord* a 12. SS-Division *Hitlerjugend*. *Nibelungen* bojovala v několika zdržujících operacích v Rakousku a v Landshutu, v Alpách a u Dunaje v Horním Bavorsku a nakonec se vzdala 8. května 1945 americkým vojákům.¹⁴³

¹⁴¹ AILSBY, s. 161.

¹⁴² BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 184.

¹⁴³ Tamtéž, s. 185.

7 ČINNOST WAFFEN-SS V OKUPOVANÝCH ZEMÍCH

Mnoho vojáků chtělo trávit svůj volný čas v dobyté Paříži. Po tři roky byla Francie klidný přístav, do kterého se vojáci z fronty vraceli, aby načerpali nových sil.

7.1 Leibstandarte SS Adolf Hitler

LSSAH se v červnu 1942 stáhla k přezbrojení do Evreux. Jako jedna z prvních dostala do výzbroje tanky PzKpfw VI Tiger. Členství v jednotce bylo navíc umožněno i Němcům žijícím mimo území Německa a ne pouze říšským Němcům. V říjnu 1942 se *LSSAH* změnila na Panzergrenadier-Division *LSSAH* a přesunula se na jih do vichystické Francie, kde sloužila jako okupační jednotka.

Po zahájení sovětské zimní ofenzívy se přesunula na Ukrajinu. 5. června 1943 se *LSSAH* stala součástí II. tankového sboru SS, který bojoval na jihu při operaci Citadela (bitva u Kurska). Zde utrpěla 30 % ztráty na tancích během dvou týdnů. Jednotka se přesto přesunula do Itálie po invazi spojenců na Sicílii. Své tanky a těžkou výzbroj nechala *LSSAH* na východní frontě ostatním divizím SS. V Itálii dostala novou výzbroj a pomohla při obsazování Milána a odzbrojení italských jednotek.

Dne 19. září 1943 nařídil SS-Standartenführer Joachim Peiper v reakci na zjetí dvou důstojníků SS jejich osvobození. Při příjezdu k městu Boves byla jeho kolona překvapena útokem z kopců. Jeho jednotce hrozilo zlikvidování a u toho důvodu zavelel k ústupu a krycímu odstřelování města z těžkých děl. V pozdějších letech svůj čin vysvětloval: „*Abychom se dostali rychle z místa, nařídil jsem, aby ‚cvrčci‘ (tak se říkalo samohybným dělům) zahájili palbu.*“¹⁴⁴ Během útoku zemřelo několik desítek civilistů.

¹⁴⁴ WHITING, s. 41.

V říjnu 1943 byla jednotka přesunuta na Balkán a 22. října 1943 se z ní stala 1. SS-Panzer-Division *LSSAH*. Poté byla převelena na východní frontu, kde byla v březnu 1944 téměř zničena Rudou armádou. Musela se stáhnout a přeskupit ve městě Turnhout v Belgii. V červnu 1944 již plně vyzbrojená a doplněná očekávala rozkazy proti případnému spojeneckému vylodění v Normandii.

7. 2 SS *Das Reich*

Divize SS-VT dostala po pádu Francie v roce 1940 přidělení na jihu Francie. V lednu 1941 se přejmenovala na SS-Division *Reich* a v březnu 1941 se přesunula na Balkán a později na východní frontu. Při sovětské protiofenzivě u Istry, Rusy a Rževa mezi lednem a březnem 1942 utrpěla velké ztráty. Proto se v dubnu 1942 divize stáhla doplnění svých stavů do Německa a Francie. Po přezbrojení divize v srpnu pracovala jako okupační síla v severozápadní Francii. V říjnu byla přejmenována a stala se z ní divize pancéřových granátníků SS *Das Reich*.

Během přezbrojení byla divize *Das Reich* poslána zabránit zničení francouzského loďstva a dále fungovala jako okupační síla do února 1943. Poté bojovala v bitvě o Charkov a na východní frontě zůstala až do roku 1944. V únoru 1944 se musela opět stáhnout a přezbrojit. Dřívější poklidné doplňování narušovali partyzáni svými akcemi.

„V květnu 1944 jednotky popravily 15 civilistů v Cahours a zkonfiskovaly 400 aut a 200 nákladních vozidel jako odplatu za aktivity francouzského hnutí odporu.“¹⁴⁵

Útoky hnutí odporu zpomalovaly postup Němců. V Tulle 10. června 1944 osvobozoval pluk *Der Führer* německou posádku obleženou povstalci. Při postupu do města objevili Němci 40 zohavených těl německých vojáků. Jako odplatu v Tulle vojáci divize pověsili 99 občanů, 148 deportovali do Dachau a tam jich 111 zemřelo.

¹⁴⁵ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 100.

Další akce se odehrála 10. června 1944, kdy povstalci zajali dva důstojníky divize *Das Reich*, z nichž se jednomu podařilo uprchnout. Ten řekl veliteli, že ho drželi v městečku Oradour-Sur-Glane. Na místo dorazil SS-Sturmbannführer Dickmann se 3. setninou 1. praporu pluku *Der Führer*. Tento velitel byl blízký přítel zajmutého důstojníka. Ten rozkázal po příchodu do města nahnat ženy a děti do místního kostela a muže do garáží a stodol. Muže jeho vojáci postříleli a do kostela naházeli granáty. Nikdo z uvězněných nepřežil. Zemřelo 642 francouzských civilistů a 207 dětí.¹⁴⁶ Po této akci velitel vesnici zapálil. Většina německých vojáků v této jednotce se skládala z francouzsky mluvících Alसानů. Dickmann měl být postaven před stanný soud, ale padl dříve, než k němu došlo. Tyto metody potírání partyzánských akcí se projevíly jako velmi účinné.

7. 3 SS Totenkopf

Po pádu Francie v roce 1940 byla divize určena pro okupační službu v jihozápadní oblasti Francie.¹⁴⁷ V srpnu 1940 pomáhali její vojáci při sklizni. V červnu 1941 se divize přemístila do východního Pruska. Na východní frontě operovala do října 1942, kdy byla po těžkých bojích u Demjansku stažena k pobřeží Středozemního moře do Francie. Zde se podílela na operaci Attila (okupace vichystické Francie). Úkolem *Totenkopf* bylo zabránit odplutí francouzského loďstva k břehům Afriky. V prosinci 1942 bránila divize pobřeží. Po začátku tlaku Sovětů na východní frontu se divize přesunula z Bordeaux během dvou týdnů na Ukrajinu. Tam zůstala 3. Panzer-Division SS *Totenkopf* do konce války.

7. 4 Reichsführer-SS

Divize *Reichsführer-SS* strávila většinu své existence na západě. Tato divize bojovala v Itálii. Z gardové jednotky Himmlerova štábu, Kommandostab RFSS, vznikla v květnu 1941 jednotka zvaná Begleit-Bataillon *Reichsführer-SS*. Během operace Barbarossa se Begleit-

¹⁴⁶ RIPLEY, s. 331.

¹⁴⁷ MANN, s. 86.

Bataillon *Reichsführer-SS* podílel na protipartyzánské operaci v oblasti. V únoru 1943 byl rozšířen na brigádu a dostal nové pojmenování *Sturmbrigade Reichsführer-SS*. Brigáda sloužila čtyři měsíce s vojáky z pluku Dirlewanger a poté se přesunula na Korsiku. V případě odporu italských sil na ostrově, měla zaútočit na italskou posádku. V září se stáhla a v říjnu 1943 rozšířila na divizi. Formovala se na Slovensku a Slovinsku. Část divize byla určena k obraně Mussoliniho v hlavním stanu na jezeře Garda. Zbytek roku 16. *SS-Panzergrenadier-Division Reichsführer-SS* cvičila ve Slovinsku.

Po vylodění spojenců u Anzia 22. ledna 1944 vyslala divize *Reichsführer-SS* několik bojových skupin jako posily do oblasti. Ty dorazily na místo 26. ledna 1944. Regiment 35 a divizní protiletadlové dělostřelectvo stály u Anzia až do března. Zbytek divize se podílel na operaci Margarethe (obsazení Maďarska Němci). V dubnu se divize vrátila do Itálie a v květnu se nacházela u Grossetta. Od srpna operovala divize *Reichsführer-SS* převážně v protipartyzánských operacích. „12. srpna v rámci boje s partyzány vedl *SS-Sturbannführer Walter Reder* ze 16. divize *SS* čtyři kolony vojáků německé armády, členů *SS* a italských *SS* směrem k *Sant'Anna di Sazzema*. Předtím, než se sem dostali, vraždili civilisty ve oblastech *Vaccareccia, Franchi a Pero*. V *Sant'Anně* zmasakrovali obyvatele kulometry, granáty a plamenomety. Jejich řádění si vyžádalo 560 mrtvých.“¹⁴⁸ Od 17. srpna během dalších deseti dnů padlo v protipartyzánských akcích více než 360 Italů. Divize se ale opět vrátila do *Santa Anna di Stazzemi* v září a začala vyhlazovací operace i v obci *Marzabotto*. Divize opustila Itálii v lednu 1945 a zbytek války strávila bojem s Rudou armádou v Maďarsku.

7. 5 Allgemeine-SS

Členstvo z *Allgemeine-SS* se skládalo ze strážných z koncentračních táborů. V jejich řadách sloužili také neploletí

¹⁴⁸ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 146.

dobrovolníci a záložníci. Po vypuknutí války se Allgemeine-SS zapojily do protipartyzánských akcí v Polsku, ČSR a Norsku a sloužily i v Nizozemsku a Francii. Dodávaly personál a zbraně Einsatzkommandos. Na konci roku 1940 byly začleněny do Waffen-SS. Jejich výzbroj byla chabá a výcvik rovněž.

7. 6 „Lyonský řezník“ Klaus Barbie

Vstoupil do SS v roce 1935 a poté byl přeložen k SD, kde se specializoval na zjišťování informací z berlínského podzemí. V květnu 1941 byl přeložen na Úřad pro židovské záležitosti jako zpravodajský důstojník. Poté ke gestapu v Amsterdamu, kde získal pověst neobyčejně brutálního člověka. Na veřejnosti umučil k smrti zmrzlináře, který ho odmítal řádně pozdravit. V listopadu 1942 byl přeložen do Lyonu. To bylo sídlo francouzského hnutí odporu. Barbieho Oddělení IV (gestapo) deportovalo tisíce Židů do táborů smrti a pobilo stovky civilistů podezřelých ze spolupráce s partyzány. Barbie byl sadista, který se bavil vyslýcháním vězňů krutým způsobem. Byl zodpovědný za zatčení 44 židovských dětí ve vesnici Izieu a jejich deportaci do Osvětimi. Barbie zatkł a umučil i vysokého představitele francouzského hnutí odporu Jeana Moulina. Barbie díky svým činům získal přezdívku „Lyonský řezník“. Po válce se vyhnul soudnímu stíhání spoluprací se západními spojenci. V 80. letech minulého století byl vydán do Francie k soudnímu řízení, ve kterém vyšly najevo zajímavé okolnosti ohledně spolupráce známých a uznávaných osobností s nacisty. Jeho proces byl urychlen a Barbie byl odsouzen k doživotnímu trestu. Zemřel v roce 1991 na leukémii.¹⁴⁹

¹⁴⁹ WILLIAMSON, SS: Hitlerův nástroj teroru, s. 245.

8 SS A KONEČNÉ ŘEŠENÍ

V Německu i okupované Evropě SS umožňovala nacistům vládnout. Pod její kontrolou spadala policie, gestapo a SD. Pomocí dekretu „Nacht und Nebel“ ze 17. prosince 1941 mohly SS shromažďovat osoby obviněné z činnosti ohrožující bezpečnost říše dopravovat do Německa před speciální soud, který zajatce posílal buď rovnou na smrt, nebo do koncentračního tábora.

Na konečném řešení měly SS i SD velký podíl. Prvním úkolem bylo najít všechny Židy. Poté je identifikovat a přesunout do sběrných táborů. Původní plán se Židy spočíval v jejich organizovaném přesunu na východ. Vše se změnilo po konferenci ve Wannsee na předměstí Berlína počátkem roku 1942. Zde se rozhodlo za účasti mnoha prominentů nacistického režimu o konečném řešení židovské otázky.¹⁵⁰ Přesídlení mělo pokračovat do doby zřízení vyhlazovacích táborů. K přesunu Židů byla využita rozsáhlá evropská železniční síť. Kvůli ponížení nákladů si Židé platili i přepravu do táborů aniž by věděli, kam přesně jedou. Na cestu si brali peníze, teplé oblečení a některé domácí potřeby. Jízdenky pro Židy, rezervovala SS u Říšských drah. Ty účtovaly 4 feniky na osobu za každý kilometr a děti platily polovinu. Batolata a kojenci měli cestovné zdarma. Byla to stejná cena jako pro Němce jedoucí na dovolenou. Pro více než 400 deportovaných byla speciální množstevní sleva pro velké skupiny osob. SS musela kupovat jízdenky i strážím z Totenkopfu, kteří Židy na cestě doprovázeli jako stráž. *„Divize Totenkopf byla zvláštním způsobem propojena se soustavou koncentračních táborů. Ačkoliv se v roce 1940 stala součástí vojsk SS a její administrativní spojení s tábory bylo zpřetrháno, divize byla dále doplňována personálem koncentračních*

¹⁵⁰ MAZOWER, Mark, *Hitlerova říše: Nacistická nadvláda v okupované Evropě*, Brno 2009, s. 405–406.

*táborů a naopak muži zranění na frontě se zotavovali při „lehké službě“ v táborech.*¹⁵¹

Židé byli evidováni jako cestující, ale přepravováni byli jako dobytek ve vagonch pro dobytek určený. Pro osobní potřebu měli občas ve vagonch kbelík. Většinou vykonávali potřebu prostě pod sebe. V letech 1941 a 1942 transporty směřovaly do ghett ve vybraných větších městech v Polsku. „*Od roku 1942 transporty Židy dopravovaly přímo do vyhlazovacích táborů Chelmno, Belzec, Sobibor, Majdanek, Treblinka a Osvětim.*“¹⁵² Železniční přepravní systém se málem zhroutil mezi polovinou května a 9. červnem 1944, kdy byla železnice enormně zatížena přesunem maďarských Židů do vyhlazovacích táborů. Do Osvětimi tehdy jelo ve 147 vlacích na 430 000 Židů.

¹⁵¹ RIPLEY, s. 328.

¹⁵² BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 113.

9 SS A JEJICH ROLE PŘI VYLODĚNÍ SPOJENCŮ V NORMANDII

Krátce před vyloděním spojenců v Normandii tvořily většinu palebné síly, kterou měli Němci k dispozici, těžké tankové divize SS. 1. tankový sbor SS, který byl vytvořen v roce 1943 a umístěn na západě jako záloha OKW. Nesměl se pohnout bez Hitlerova výslovného rozkazu. Toto rozhodnutí přispělo ke zmatkům při vylodění spojenců v Normandii. Tankovému sboru SS velel Obergruppenführer Sepp Dietrich. V původním složení k tomuto sboru patřily divize SS *LSSAH*, *Hitlerjugend*, *Götz von Berlichingen* a armádní divize *Panzer Lehr*.

*„Následkem mizerného stavu německé výzvědné služby neměl polní maršál Erwin Rommel, velitel armádní skupiny B, důvěryhodnou zprávu o tom, kde se spojenecké síly vylodí.“*¹⁵³ Rommel žádal v průběhu invaze 6. června 1944 urgentně svého nadřízeného von Rundstedta žádostmi o Hitlerův souhlas k použití tanků držených v záloze. Nikdo neměl odvahu Hitlera vzbudit. Až odpoledne 6. června dostala nejbližší tanková jednotka rozkaz zasáhnout. Rommelův obranný plán se tak hroutil už na samotném počátku. Během 18 hodin se vylodilo na březích Normandie 170 000 mužů, jejichž ztráty nedosáhly 5000.

OKW začalo s přísunem posil včetně divize *Waffen-SS*, jejíž jádro tvořili vojáci zoceleni boji z východní fronty. Mnoho z nich přežilo největší tankovou bitvu v dějinách u Kurska. Spojenecké jednotky byly v boji nezkušené. Ne všechny německé jednotky měly ale ve své výzbroji Tigery na Panthery. Mnoho jednotek operovalo stále s tankem *Panzer IV*.

Spojenecká invaze přišla v okamžiku, kdy se z 1. tankového sboru SS vyskytovala poblíž pouze divize *Hitlerjugend*. Ostatní dostaly rozkaz k přesunu později. Části divize *Hitlerjugend* byly rozesety po severní

¹⁵³ RIPLEY, s. 217.

Francii. Do boje bylo připraveno 18 000 mužů, ale velitelství se při vylovení nacházelo poblíž Paříže.

7. června 1944 se SS-Panzergrenadier-Regiment 25 účastnil protiútoků u Caen. Město padlo do spojeneckých rukou až 13. června. Během bitvy převzal 1. tankový sbor velení nad divizí *Hitlerjugend* a Panzer *Lehr*, spolu s armádní 21. tankovou divizí a 716. pěší divizí. 21. tanková musela plnit dva úkoly. Podpořit 716. pěší která bojovala s Brity na pobřeží severovýchodně od Caen a poté se připojit k divizi *Hitlerjugend* při průlomu k moři na východě od řeky Orne. Spojencům se nedařilo prolomit odpor celý měsíc.

Během jednoho z útoků, 8 června, zavraždili příslušníci divize *Hitlerjugend* celkem 45 kanadských zajatců, kteří byli zajati u Authie. Mezi 7. – 16. červnem mladí členové z *Hitlerjugend* zabili dalších 60 britských a kanadských zajatců. Oni sami měli také velké ztráty. 13. června došla divize *Götz von Berlichingen* z Tours do Normandie a okamžitě se zapojila do boje proti Američanům v Carentanu. „V těžkých bojích ve volné krajině s mnoha živými ploty utrpěla těžké ztráty.“¹⁵⁴ 17. června dorazila *LSSAH* a zapojila se do bitvy o Caen. Další posily byly na cestě. Jednalo se o 9. SS-Panzer-Division *Hohenstaufen* a 10. SS-Panzer-Divisioni *Fruntsberg*, které byly odeslány z Polska 14. června 1944. U Caen se objevili tyto divize kolem 25. června. Z Toulouse na sever současně vyrazila divize *Das Reich* bojující s partyzány. Letecká podpora zde nebyla rozhodující. Němci uměli své jednotky mistrně zamaskovat.

9. 1 Nejslavnější akce Michaela Wittmanna

Nejslavnější tankistické eso všech dob Němec Michael Wittmann si svůj nejlepší počín nechal proti Britům. Wittmann se účastnil akce v rámci bitvy o Normandii. Náhle překvapil z lesa britské tanky u obce Villers-

¹⁵⁴ BISHOP, *Divize Waffen-SS 1939–1945*, s. 150.

Bocage, když si Britové zrovna vařili čaj.¹⁵⁵ 13. června 1944 vedl 4 tanky typu Tiger a jeden tank Panzer IV. Po spatření čela britských tanků okamžitě zničil zadní britské jednotky a poté začal objíždět kolonu a začal pálit ze vzdálenosti 80 m britské pozice. Britské tanky se nemohly ani otočit nebo vyjet nahoru po silnici. „*V šarvátce, jež následovala, zničil sedmadvacet spojeneckých tanků a více než dvacet polopásových a jiných vozidel.*“¹⁵⁶

Tento muž se svým Schwere SS-Panzer Abteilung-13 stal hrdinou už v bitvě u Kurska. Spolu se svou osádkou tanku zlikvidoval v této akci 30 sovětských tanků, 28 protitankových kanónů a dvě dělostřelecké baterie. 9. ledna 1944 dostal Rytířský kříž a to už měl sestřelených 66 tanků. Po povýšení zničil dalších 19 tanků typu T-34 a tři těžké samohybné houfnice. 20. ledna byl povýšen na Obersturmführera-SS a o deset dní později dostal k Rytířskému kříži i Dubové listy. V době převelení do Francie měl na kontě 117 tanků a samohybných děl. Po této akci se musel Wittmann bez podpory pěchoty bránit útoku, který sílil. Britům se povedlo jeho tank znehybnit, Wittmann i s posádkou ovšem utekli zpět do německých pozic. Wittmann dostal poté ke svému Železnému kříži i Meče. Wittmann svoji akcí zastavil celou 7. obrněnou divizi, která chtěla prorazit kolem německých obranných postavení v Caen, a jeho čin prodloužil boje v Normandii o několik týdnů.

9. 2 Obrana Caen

Mezi 12. až 18. červnem 1944 zadržoval 1. tankový sbor SS útoky Britů na Caen, Villers-Bocage a Tilly-sur-Seulles. Námořní a letecké bombardování znemožňovalo účinnější protiofenzivu. Wittmannova akce zvýšila respekt Britů k německým tankům Tiger. 27. června se Britům povedlo prolomit obranu Caen. Město padlo 13. července. Divize *Hitlerjugend* držela město po 33 dní a ztratila polovinu tanků. Byla

¹⁵⁵ WILLIAMSON, SS: *Hitlerův nástroj teroru*, s. 218.

¹⁵⁶ WILLIAMSON, SS: *Krví nasáklá zem*, s. 155.

stažena k přezbrojení, ale kvůli dalšímu útoku Britů zpětně poslána do akce již 18. července. K ní se připojila 1. SS-Panzer-Division *LSSAH*, která se musela přemístit z Belgie. 6. července se zapojila do prvních bojů s cílem bránit sektor kolem Caen. Mezi 18. – 21. červencem se jí podařilo zahnat při britské operaci Goodwood¹⁵⁷ spojenecké jednotky zpět i za přispění Jochena Peipera a jeho taktiky „udeř a zmiz“. Při této taktice silnější tanky Panzer IV a Tiger zadržovaly britský postup, zatímco Peiper s jeho Panthery podnikal úder na britské tanky a vzápětí po úspěšném úderu se stáhl k doplnění munice.¹⁵⁸ Spolu s *LSSAH* bojoval 9. a 10. tankový sbor pod velením legendárního Paula Haussera.

Obě divize byly zkušené a prošly boji na východní frontě. Jejich jednotky se ocitaly pod stálými spojeneckými nálety. 29. června byl Paul Hausser povýšen na velitele 7. armády (nejvyšší funkce důstojníka SS do té doby). Při obraně Caen bojoval jeho armádní sbor během spojenecké ofenzívy Epsom s Brity u řeky Orne. Britský útok byl za cenu obrovských ztrát zastaven. Nicméně město Caen z velké většiny získali spojenci. Na konci července držela *LSSAH* stále své pozice kolem dálnice Caen-Falaise a nehýbala se z místa i přes drtivé útoky Britů.

9.3 Nasazování jednotek proti spojencům

Rommel měl při nasazování jednotek proti vylodění větší respekt k britským než americkým vojákům. Proto proti první americké armádě generála Omara Bradleyho postavil jedenáct neúplných divizí a z nich dvě obrněné. Jednou z nich byla nově vytvořená divize *Götz von Berlichingen*. Ta se dostala do bojů 11. června 1944 proti americkým jednotkám u Carentanu. Během června se k ní připojila divize *Das Reich*, které velel Gruppenführer Franz Lammerding. Zapojila se do bojů počátkem června u Coutances, St. Lo, Percy a Mortainu. Během Operace Kobra zahájené 24. července 1944 se setkala americká armáda se

¹⁵⁷ Při této operaci bylo cílem Britů dobýt vyvýšeninu Bourguebus nad Caen.

¹⁵⁸ RIPLEY, s. 253.

zbytky divize Panzer Lehr. Divize *Das Reich* zastavila 1. americkou armádu jižně u Cherbourgu.

S cílem odříznout americké zásobovací linie a zahnat Američany do moře zahájily 4. srpna 1944 protiútok čtyři tankové divize 7. armády generála Paula Haussera. Útok postoupil o 20 kilometrů směrem na Avranches a tam byl zastaven. *LSSAH* mezitím vyrazila do prostoru Caen a pokračovala v útoku. *LSSAH* se nepovedlo prorazit do Avranches. Mezi 10. a 14. srpnem žádal velitel *LSSAH* Sepp Dietrich dvakrát o povolení ke stažení, ale vždy se mu dostalo zamítavé odpovědi. Němci se stahovali po celé Normandii a jejich jednotky se ocitly sevřeny v nebezpečných kleštích. Tyto kleště na severu zadržovala 9. SS-Panzer-Division Hohenstaufen a na jihu 12. SS-Panzer-Division Hitlerjugend. Paul Hausser i přes zranění ve tváři unikl spojeneckým vojákům.

Bitva v Normandii skončila 21. srpna 1944. Ztráty Waffen-SS byly ničivé. *„Divize, které bitvu začaly se stovkami tanků a tisíci vojáky, se zmenšily na velikost větších praporů. Leibstandarte a Frundsberg přišly o všechny tanky a dělostřelectvo; Das Reich zbývalo 450 mužů a patnáct tanků; Hohenstaufen měla 450 mužů a dvacet pět tanků. Hitlerjugend se scvrkla na 300 mužů, deset tanků a ani jedno dělo.“*¹⁵⁹

9. 4 Operace Market Garden

Do Arnhemu byly po fiasku v Normandii odeslány divize *Hohenstaufen* a *Frundsberg* na doplnění. Na toto město měl naplánovanou operaci britský maršál Bernard Montgomery. Operace s názvem Market Garden měla za úkol obsadit mosty mezi Eindhovenem a Arnhemem dříve, než dorazí spojenecké tankové posily. Pokud by se tato akce povedla, mohli by se spojenci dostat do Německa počátkem zimy. *„Strategie operace Market Garden byla prostá. Tři a půl paradesančních divizí seskočí ve stokilometrovém koridoru a pozemní*

¹⁵⁹ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 139.

*jednotky, které vyrazí současně, se s nimi setkají během tří dnů. Pokud všecko půjde podle plánu, britské tanky by mohly být v Ruhrské pánvi do vánoc.*¹⁶⁰

Němci věděli o terénu lépe než spojenci a jejich obrana počítala s paradesantním útokem. Britové mysleli, že proti nim budou stát druhořadé jednotky. V oblasti se ovšem vyskytovaly zkušené divize *Hohenstaufen* a *Fruntsberg* a navíc SS-Obergruppenführer Wilhelm Bittrich, který patřil k elitním velitelům Waffen-SS. Po ztrátách v Normandii se ale umístěné jednotky už nedaly považovat početně za divize. Přesto jejich počet stačil k utvoření obrany mostů přes Rýn. Žádná divize nebojovala jako jednotka, všechny bojovaly nezávisle, pouze s obecnými informacemi od Bittricha. V Nijmegenu bojovali příslušníci štábu školy SS pro nižší důstojníky ve Wolfheze. K nim bylo přiděleno 400 vojáků, kuchařů, úředníků od 16. Waffen-SS-Sturmbattillonu.

Výsadek začal 17. září 1944 kolem poledne a v půl čtvrté odpoledne začali spojenci postupovat k obsazování mostů. Prvotní odpor holandských praporů SS byl slabý, ale po nastoupení veteránů z 9. a 10. divize odpor velmi zesílil. Spojenci nevěděli, že Němci už mají o operaci Market Garden informace díky kořisti dokumentů z jednoho spojeneckého kluzáku.

Během těchto bojů se často přerušovali akce kvůli ošetření raněných. Bittrich naléhal na paradesantní jednotky prostřednictvím tlampačů, aby se vzdali. Situace se ukazovala být patová. Spojenci nemohli dál postupovat a jednotky SS nemohly vzhledem ke svému počtu pozice spojenců dobýt. *„Bittrichovi muži si vážili bojových kvalit svých britských protivníků a ustanovení Ženevské konvence byla v průběhu této bitvy většinou dodržována.*¹⁶¹ Kruh kolem výsadkářů se začal uzavírat a

¹⁶⁰ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 143.

¹⁶¹ RIPLEY, s. 281.

spojenečtí vojáci se postupně vzdávali nebo se pokoušeli o průlom zpět na pozice za liniemi.

Operace Market Garden skončila fiaskem a Němci se po úspěchu mstili na holandských civilistech, kteří pomáhali a vítali spojenecké vojáky. Za hlavní příčinu úspěchu Waffen-SS se dá označit rychlé shromáždění vojáků z jednotek zadního sledu do bojových skupin. Tento boj vybojovali neduživí vojáci, vojáci od letectva a námořnictva z výcvikových škol.

Výhoda německého úspěchu byla krátkodobá, protože Němci nemohli vést opotřebovací válku. 9. SS-Panzer-Division *Hohenstaufen* byla odvolána do Německa, kde se účastnila přípravy na bitvu v Ardenách. 10. tanková divize SS *Frunderberg* se po Arnhemu poprvé oddělila od SS *Hohenstaufen* a odjela do Aachenu, kde bránila německé území proti Američanům v počátečním období roku 1945.

9. 5 Bitva v Ardenách

Hitler chtěl zaútočit přes Ardeny a znemožnit Spojencům zásobování po komunikacích. „*Tento ambiciózní plán v podstatě kopíroval ofenzivu z roku 1940 a spoléhal na rychlý postup ve směru na Antverpy, kterým chtěl Hitler vrazit klín mezi britské a americké síly a stabilizovat tím západní frontu.*“¹⁶² Pro bitvu v Ardenách Himmlerovy SS vycvičilo Volksgrenadier Divisionen. Tyto divize sehnané z koutů celého Německa (mladí chlapci, civilisti od pomocných služeb, drobní obchodníci, studenti či vězni) dostaly i kvalitní výzbroj. Jednotkám byly přiděleny i nové zbraně typu Königtiger, což byl do té doby nejlepší dostupný tank. Pohyboval se pomalu, ale pancíř a dělo měl nejsilnější. Jednotky dostaly také tanky Panther, ale jejich množství neodpovídalo požadavkům.

¹⁶² SHARPE; DAVIS, s. 59.

Na severu se pro ofenzivu připravovaly i jednotky 6. tankové armády, které velel SS-Obergruppenführer und Generaloberst der Waffen-SS Sepp Dietrich. Tuto armádu tvořily dva armádní sbory. V I. tankovém sboru pod velením SS-Gruppenführera Hermanna Priesse sloužily 1. SS-Panzer-Division *LSSAH* a 12. SS-Panzer-Division *Hitlerjugend*. SS-Obergruppenführer Wilhelm Bittrich velel II. tankovému sboru, který tvořila 2. SS-Panzer-Division *Das Reich* a 9. SS-Panzer-Division *Hohenstaufen*. K těmto jednotkám se přiřadily i jednotky armády a letectva spolu s dalším vybavením. Jednalo se o tanky Tiger, stíhače tanků Jagpanther, ženisty, dělostřelectvo či víceúčelová děla.¹⁶³

9. 5. 1 Operace Griffin

Mezi jednotky obránců měla zavést zmatek skupina Panzerbrigade 156, která měla posloužit v operaci Griffin. *„Její úkolem bylo obsadit mosty a brody přes řeku Meuse a šířit zmatek v zázemí americké armády. Jednotku tvořilo asi 2000 anglicky mluvících německých vojáků oblečených do amerických uniforem a jezdcích v amerických vozidlech. Ale jen 150 z nich umělo mluvit přesvědčivou americkou angličtinou a ani slíbené tanky nakonec nedostali.“*¹⁶⁴

Vojáci mluvící nejlépe anglicky byli rozděleni do devíti skupin. Jedna skupina pronikla k Meuse, ale většinu členů zabila mina. Osmnáct členů se dostalo do zajetí a následně tito členové obdrželi v rychlém soudu trest smrti za špionáž. Jejich přítomnost vyvolala mezi vojáky spojenců zmatek. Pochybnosti o úspěšnosti operace projevovali generálové včetně Seppa Dietricha už od začátku. On sám měl dostatek paliva pro svoje muže maximálně na 240 km operací. Jeho námitka byla ignorována a akce začala 16. prosince 1944 v půl sedmé ráno.

¹⁶³ RIPLEY, s. 287.

¹⁶⁴ BISHOP, SS: *Peklo na západní frontě*, s. 166.

9. 5. 2 Severní část fronty

Na severu měla zaútočit 6. tanková armáda. Jakmile by prorazila, měly tanky SS dorazit k Meuse během čtyř dnů. V čele postupu měl být I. tankový sbor SS. Divize *Hitlerjugend* měla vyrazit z postavení u Holerath, Udenbreth a Losheim a měla postupovat mezi Liége a Huy na sever. Divize *LSSAH* měla zaútočit z Losheimu a z Manderfieldu do jižní části cílové oblasti. Jako první se měly do akce vydat sabotážní jednotky Panzerbrigade 156 Otto Skorzenyho. Němečtí vojáci vyrazili do akce oblečení do uniforem americké armády s cílem způsobit zmatek a zmocnit se několika mostů přes řeku Meuse. Neměli ani originální americká vozidla. V počátku byl pozitivní pro Němce moment překvapení za vydatné pomoci počasí, které neumožňovalo vzlétnout letadlům. Americké pozice drželi nezkušení vojáci, ale i přes tento fakt se postup I. tankového sboru zpomalil, protože americké jednotky kladly tuhý odpor.

9. 5. 3 Jižní část fronty a akce Jochena Peipera

Na jihu úspěšně postupovala Kampfgruppe, které velel Standartenführer Jochen Peiper. Tento muž patřil mezi nejagresivnější a nejtvrdší německé velitele. Mluvil plynně anglicky a francouzsky. Do SS vstoupil v 19 letech. Prošel boji v Polsku, ve Francii a východní frontou.

Parašutisté, kteří byli předvojem Peiperových jednotek nevyčistili území od min. Peiper nařídil postupovat přímo přes minové pole kvůli časové tísni. 17. prosince Peiper se svojí skupinou dosáhl vesnice Bucholz a později v další vesnici jménem Honsfeld narazil na lehký odpor. K vyřízení obránců ponechal malou skupinu tanků s parašutisty a následující den se chystal se svými tanky dobýt most ve Stavelotu. „*Čelní Peiperovy Panthery vjely do města krátce před jedenáctou. A životně důležitý most zmizel v mohutném houbovitém mračnu.*“¹⁶⁵ Další mosty se americkým ženistům rovněž podařilo vyřadit a Peiper musel své jednotky

¹⁶⁵ RIPLEY, s. 291

poslat na sever po vedlejší cestě přes vesnici La Gleize. Jeho záměrem bylo dorazit do skladů amerického paliva předtím, než je Američané zničí.

9. 5. 4 Malmédský masakr

Dne 17. prosince Peiperovo oddíl narazil na americkou kolonu vozidel, jihovýchodně od vesnice Malmédy. Američané se vzdali. Strážce střežili zajatce, když Oberschütze Georg Fleps, dobrovolník *LSSAH* z řad *Volksdeutsche*, vytáhl pistoli a vystřelil do chumlu zajatců. Později tvrdil, že střílel na zajatce, kteří utíkali do lesa. Jeho výstřel byl signál pro ostatní členy SS, aby zahájili na zajatce palbu. Ti co přežili, byli zastřeleni ranou do hlavy. Dva američtí vojáci unikli a podali o tomto incidentu zprávu. Konkrétní zápis provedený spojeneckými vojáky z této události zněl následovně: *„Jednotky SS zajaly v blízkosti L 8199 amerického vojáka, dopravního vojenského policistu a asi dvě stě dalších amerických vojáků. Poté Němci seřadili Američany do zástupů a postříleli je samopaly a kulomety. Další podrobnosti budou následovat.“*¹⁶⁶ Počet zavražděných i přeživších nebyl přesný a v průběhu let se odhady mrtvých snižovaly.

Mezitím Peiper přicestoval k Ligneuville o kterém věděl, že zde je divizní štáb americké armády včetně velícího generála. Američané stihli před Peiperem včas prchnout. Jeho skupina postupovala vpřed, kde byla zastavena skupinou amerických ženistů. Útočníci se stáhli a do útoku se vydali až příští den ráno, když útok nařídil osobně Peiper. Peiper se poté dostal do místa blízko oblasti Chenaux. Brzy na to se zlepšilo na chvíli počasí a spojenecké letectvo mohlo podpořit americké jednotky v oblasti. To způsobilo další časovou ztrátu v ofenzivě. Peiper a jeho jednotky se dostaly k řece Lienne. Američané mezitím obsadili město Stavelot, kde našli těla 26 belgických civilistů, kteří pomáhali spojeneckým vojákům.

Peiper se svými jednotkami pronikl nejdále, ale Američané kladli houževnatý odpor i díky informacím o incidentu v Malmédách. Peiperovi

¹⁶⁶ WHITING, s. 85.

hrozilo obklíčení, ale 6. tanková armáda odmítala ústup a trvala na tom, že *LSSAH* má Peiperovo skupinu posílit. Ta byla ovšem pod velkým tlakem a Peiperovi už se nedostávalo pohonných hmot i munice. *Luftwaffe* se pokoušela zásobovat jednotky ze vzduchu, ale většina zásob padla do rukou Američanům.

Dne 23. prosince 1944 se vyjasnilo a Američané mohli plně udeřit letectvem. Peiper se už nemohl pokusit o průlom s tak malou zásobou paliva. Tanky a těžká výzbroj musely být zničeny. Ranění, kteří se nevešli na transportní vozidla, byli ponecháni na místě. Do německých linií se Peiperova skupina dostala na Boží hod vánoční. Peiper za svoji akci obdržel vyznamenání Dubové listy s meči ke svému Rytířskému kříži. Peiper válku přežil i následný soudní proces a byl propuštěn v roce 1956. Byl zabit v roce 1974 při atentátu ze strany francouzských komunistů. 9. SS-Panzer-Division *Hohenstaufen* se dostala do akce až 23. prosince vlivem ucpaných silnic. Divizi zastavili Američané u vesnice Baraque de Fraiture. Kvůli bombardování letectvem a nedostatku paliva musela divize stát 24hodin na místě. To mělo fatální následky pro německý časový plán.

9. 5. 5 Zastavení operace

Po neúspěchu Peiperovo útoku, měla nést břímě ofenzivy Pátá tanková armáda. II. tankový sbor SS měl podpořit 6. tankovou armádu SS při obraně severního křídla 5. tankové armády. V průběhu operace se divize *Das Reich* zmocnila města Grandmeil, ale další postup měla znemožněn Američany. V boku této divize operovala divize *Hitlerjugend*. „26. prosince se divize *Hitlerjugend* dokázala probít mizernou silniční sítí a byla umístěna na západním křídle divize *Das Reich*, připravená znovu zahájit zbrzděnou ofenzivu šesté pancéřové armády.“¹⁶⁷ Divize *Das Reich* se musela z města stáhnout 27. prosince vzhledem k mohutným

¹⁶⁷ RIPLEY, s. 294.

bombardováním a dělostřeleckou střelbou. Stáhla se až k rozcestí u Fraiture. Divize *Hohenstaufen* dorazila k St. Vith, Poteau a Halleux, kde se střetla s Američany. Poté se přesměrovala na jih k Bastogne. Tam se připojila k 1. a 12. SS-Panzer-Division bojující o obsazení města. Waffen-SS se podařilo i přes nedostatek paliva a početní ztráty z předešlých bojů postoupit do města. Boje se obešly bez letectva díky špatnému počasí. Po vyjasnění počasí, se situace obrátila a Němci byli nuceni ustoupit. Operace v Ardenách byla zastavena

9. 6 Sjednání míru v Itálii a tajná akce Heinricha Himmlera

Vyjednání míru v Itálii zorganizovaly složky SS. Postaral se o to vojenský guvernér a velitel SS v severní Itálii Karl Wolff, Himmlerův asistent, který sloužil jako styčný důstojník mezi Hitlerem a Mussolinim. Wolff se rozhodl zachránit si svoji kůži a spolu s americkými agenty rozjel akci Sunrise, která měla vést ke kapitulaci německých vojsk v severní Itálii. 25. března 1945 Himmler nařídil Wolffovi, aby z Itálie neodcházel, protože se o akci dozvěděl a chtěl se na ní sám podílet. 23. dubna Wolff kontaktoval spojence znovu s možností kapitulace i bez souhlasu Berlína. 29. dubna 1945 byl podepsán kapitulací dokument vojsk ze severní Itálie. Himmler se poté pokoušel vyjednat za zády Adolfa Hitlera mír se spojenci na celé západní frontě, ale neseťkal se s pochopením. 21. května 1945 byl chycen a poznán. Na místě spáchal sebevraždu pomocí kapsle s jedem, kterou měl u sebe.

Konec celého západního útoku z roku 1944 způsobila neschopnost zajistit spojenecký sklad paliva ve Stavelotu. Tento nedostatek brzdil německé operace. Ofenzíva u Arden uspíšila konec války, protože spotřebovala poslední německé zálohy. V roce 1945 se Waffen-SS a zbytek armády soustředil na zastavení postupu Rudé armády.

10 ZÁVĚR

Za dobu své existence prošla SS dlouhým vývojem. Z osobních strážců Adolfa Hitlera se v roce 1930 stali přehlídkoví vojáci a po převzetí moci NSDAP část z jednotek SS sloužila jako dozor v koncentračních táborech. Postupně se SS v roce 1944 změnila ve vyzbrojenou armádu o síle téměř jednoho milionu mužů. V roce 1942 začaly vznikat první tankové divize a divize pancéřových granátníků Waffen-SS. Tyto jednotky působily v boji velmi motivovaně a pro jejich umění bojovat je vrchní velení hojně používalo jako čelní jednotky od Kurska a Charkova až po bitvu v Ardenách. Co přinutilo tyto muže, aby obětovali svoje životy a mládí za Hitlerovo Německo? Členové oddílů Waffen-SS pocházeli z mnoha evropských národů. Byli to idealisté, političtí aktivisté, aristokraté a dobrodruzi. Hlavním tmelem všech evropských dobrovolníků byl antibolševismus. Dalšími rysy těchto dobrovolníků byly věrnost, oddanost, pocit sounáležitost a boj proti politickým a kulturním nepřátelům třetí říše. Hospodářská krize zničila u mnoha sociálních vrstev důvěru v liberální demokracii. Mnoho dobrovolníků se distancovalo od německého šovinismu a v oddílech Waffen-SS převládla idea silné a sjednocené Evropy, která by nebyla ovládána bolševiky. Důvody východoevropských dobrovolníků z pobaltských států a Ruska pro válčení po boku Němců byli odlišné. Podle velitele divize Waffen-SS *Wiking* Felixe Steinera bojovali tito muži především za svobodu a nezávislost svých zemí. Nechtěli, aby jejich země nadále zůstávala pod stalinistickým režimem Sovětského svazu.

Při bojích si tyto jednotky vydobily pověst těch, kteří se nikdy nevzdávají a ustupují jako poslední. V mnoha případech se jim dařilo zadržovat mnohonásobné přesily a způsobovat nepříteli těžké ztráty. Jejich úmrtnost patřila mezi nejvyšší i kvůli jejich fanatismu a vysoké bojové morálce. Právě kvůli těmto vlastnostem pohlížel Adolf Hitler na Waffen-SS jako na spasitele, kteří zaženou nepřítele v různých částech

fronty v momentě, kdy by ostatní bojové skupiny prchly. Válečná porážka Německa a tím pádem i Waffen-SS však byla neodvratitelná. K omylům jichž se Němci dopustili, můžeme zařadit i německý šovinismus a pocit nadřazenosti. Německo mohlo na východě Evropy získat mnoho rekrutů pro boj s bolševickými Sověty. Svou šanci však promrhlo přezíravým postojem vůči potencionálním slovanským dobrovolníkům a nasazováním komand operujících v zázemí postupujících jednotek. Jednotky Waffen-SS se také účastnily několika masakrů během války. Tyto incidenty se stávaly na obou stranách konfliktu. SS ovšem velmi uškodila účast na vyhlazování židů. Z některých příslušníků Waffen-SS se stali známí váleční hrdinové, kteří jsou oslavováni dodnes díky svým činům či akcím během války. Další příslušníci se naopak stali známí kvůli svým brutálním činům, které způsobili.

Pokud bych měl odpovědět na otázku, zda se Waffen-SS dají považovat za elitu třetí říše, pak musím zohlednit aktivity těchto jednotek během celé vlády nacistického režimu. Na začátku svého působení se sice nejednalo o žádnou elitní vojenskou jednotku nýbrž o elitářskou stráž nacistického režimu. Elitní se z vojenského hlediska SS staly až později v průběhu válečných let, kdy na bojištích ukázaly, že jsou schopny zvrátit průběh bitev, které se zdály být již ztracené. Nejvíce se tyto jednotky vyznamenaly při bojích v Rusku. Jejich fanatismus je dovedl k tomu, že bojovaly za své ideály do posledního dechu. Při různých bojích padlo přes 360 000 příslušníků Waffen-SS. Tyto jednotky se i přes svůj neuvěřitelný výkon na bojišti dopustily celé řady válečných zločinů, které nelze opominout. Celá organizace SS byla i kvůli těmto zločinům označena při norimberském soudním tribunálu za zločineckou.

11. POUŽITÉ ZDROJE

11. 1 Literatura

ALLSBY, Christopher. *SS: peklo na východní frontě: Waffen-SS v Rusku 1941–1945*. Praha: Svojtka & Co, 2006. 192 s. ISBN 80–7237–145–2.

BISHOP, Chris. *Divize Waffen-SS 1939–1945: identifikační příručka vojenské techniky*. Praha: Svojtka & Co., 2008. 192 s. ISBN 978–80–7352–844–7.

BISHOP, Chris. *SS: peklo na západní frontě: Waffen-SS v Evropě 1940–1945*. Praha: Svojtka & Co, 2003. 191 s. ISBN 80–7237–828–7.

BUTLER, Rupert. *Černí andělé: příběh Waffen-SS*. Brno: Jota, 2005. 265 s. ISBN 80–7217–345–6.

GRÜNBERG, Karol. *SS: Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981. 481 s.

HÖHNE, Heinz. *Der Orden unter dem Totenkopf*. München: Orbis Verlag, 2002. 600 s. ISBN 978–3–572–01342–5.

LIDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Brno: Jota, 2007. 784 s. ISBN 80–7217–117–9.

MAZOWER, Mark. *Hitlerova říše: Nacistická nadvláda v okupované Evropě*. Brno: Jota, 2009. 752 s. ISBN 978–80–7217–632–8.

MANN, Chris. *SS-Totenkopf: Historie divize s umrlčí lebkou ve znaku 1939–45*. Praha: Svojtka, 2001. 192 s. ISBN 80–7237–444–3.

MCNABB, Chris. *Druhá světová válka v datech: SS 1923–1945: základní skutečnosti a údaje o Himmlerových oddílech SS*. Praha: Svojtka & Co., 2010. 192 s. ISBN 978–80–256–0374–1.

RIPLEY, Tim. *Dějiny Waffen-SS: 1925–1945*. Praha: Naše vojsko, 2011. 351 s. ISBN 978–80–206–1194–9.

SHARPE, Michael; DAVIS, Brian Leigh. *Elitní jednotky Waffen-SS*. Praha: Deus, 2009. 192 s. ISBN 978–80–87087–76–3.

SKORZENY, Otto. *Mé velitelské operace*. Praha: Naše vojsko, 2009. 380 s. ISBN 978–80–206–1071–3.

TEJCHMAN, Miroslav, *Ve službách Třetí říše: Hitlerovy zahraniční jednotky*. Praha: Mladá fronta, 1999. 246 s. ISBN 80–204–0785–5.

WHITING, Charles. *Jochen Peiper: Hitlerův muž*. Brno: Jota, 2002. 221 s. ISBN 80–7217–196–8.

WILLIAMSON, Gordon. *SS: krví nasáklá zem: bitvy Waffen-SS*. Praha: Svojtka & Co., 2004. 192 s. ISBN 80–7352–110–5.

WILLIAMSON, Gordon. *SS: Hitlerův nástroj teroru*. Svojtka & Co., 2007. 303 s. ISBN 978–80–7352–745.

11. 2 Internetové zdroje

Die SS Geschichte, Aufgabe und Organisation der Schutzstaffeln der NSDAP. D'ALQUEN, Gunter. World future fund [online]. [cit. 2012-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Germany/DieSS.htm>>.

SMITH, Peter Sharff, POULSEN, Niels Bo, CHRISTENSEN, Claus Bundgard, *Contemporary European History: The Danish Volunteers in the Waffen SS and German Warfare at the Eastern Front*[online]. Cambridge University Press, 1999 [cit. 2012-03-25]. ISSN 0960-7773. Dostupné z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/20081691>>

FELDGRAU [online].1996 [cit. 2012-04-19]. Simple listing of Waffen-SS Divisions. Dostupné z WWW: <<http://www.feldgrau.com/wssdiv.html>>.

12 RESUMÉ

The goal of this work is to answer the question if Waffen-SS was really the true elite force of the Third Reich or mere work of propaganda. To pin down the problem I have started with the history of Waffen-SS troops, dealing with the creating process and the reason why they have been created at all.

Then I continue explaining the military organization and their deployment in military operation in all theatres of the World War II, where these units gained both fame for their combat prowess and notoriety for massacres of civilians or P.O.W.s,¹⁶⁸ which happened on both sides of the conflict.

In my work I point out some important persons of the Waffen-SS, which achieved renown in combat or disdain for their war crimes. My focus was on different military operations in which Waffen-SS participated. I have also slightly touched the question of foreign volunteer SS divisions and the final solution of Jewish question, but these wasn't the goal of the work.

¹⁶⁸ P. O. W.s – prisoners of war (váleční zajatci)

13 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SS V ROCE 1925¹⁶⁹

jednotka	velikost	rozsah	počet mužů
1 Schar			8
1 Trupp	3 Schar		asi 40
1 Sturm	3 Truppen	setnina	70 – 120
1 Sturmbann	3 Sturmen	prapor	250 – 600
1 Standarte	3 – 4 Sturmbannen	pluk	1 000 – 3 000
1 Untergruppe*	2 – 3 Standarten	brigáda	4 000 – 6 000
1 Gruppe**	2 – 3 Untergruppen*	divize	asi 19 000***

Vysvětlivky:

*později Abschnitte/Abschnitten

**také též Oberabschnitt

***tomuto údaji se později žádná divize nepřiblížila

¹⁶⁹ GRÜNBERG, s. 40.

Příloha č. 2

PŘEHLED DIVIZÍ WAFFEN-SS:¹⁷⁰

- 1.SS-Panzer-Division Leibstandarte Adolf Hitler
- 2.SS-Panzer-Division Das Reich
- 3.SS-Panzer-Division Totenkopf
- 4.SS-Polizei-Panzergrenadier-Division
- 5.SS-Panzer-Division Wiking
- 6.SS-Gebirgs-Division Nord
- 7.SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division Prinz Eugen
- 8.SS-Kavallerie-Division Florian Geyer
- 9.SS-Panzer-Division Hohenstaufen
- 10.SS-Panzer-Division Frundsberg
- 11.SS-Freiwilligen-Panzergrenadier-Division Nordland
- 12.SS-Panzer-Division Hitlerjugend
- 13.Waffen-Gebirgs-Division der SS Handschar (kroatische Nr. 1)
- 14.Waffen-Grenadier-Division der SS (ukrainische Nr.1)
- 15.Waffen-Grenadier-Division der SS (lettische Nr.1)

¹⁷⁰ FELDGRAU [online].1996 [cit. 2012-04-19]. Simple listing of Waffen-SS Divisions. Dostupné z WWW: <<http://www.feldgrau.com/wssdiv.html>>.

- 16.SS-Panzergranadier-Division Reichsführer SS
- 17.SS-Panzergranadier-Division Götz von Berlichingen
- 18.SS-Freiwilligen-Panzergranadier-Division Horst Wessel
- 19.Waffen-Granadier-Division der SS (lettische Nr.2)
- 20.Waffen-Granadier-Division der SS (estnische Nr.1)
- 21.Waffen-Gebirgs-Division der SS Skanderburg (albanische Nr. 1)
- 22.SS-Freiwilligen-Kavallerie-Division
- 23.SS-Freiwilligen-Panzergranadier-Division Nederland (niederländische Nr. 1)
- 23.Waffen-Gebirgs-Division der SS Kama (kroatische Nr. 2)
- 24.Waffen-Gebirgs-(Karstjäger) Division der SS
- 25.Waffen-Granadier-Division der SS Hunyadi (ungarische Nr.1)
- 26.Waffen-Granadier-Division der SS Gombos (ungarische Nr.2)
- 27.SS-Freiwilligen-Granadier-Division Langemarck
- 28.SS-Freiwilligen-Panzergranadier-Division Wallonien
- 29.Waffen-Granadier-Division der SS RONA (russische Nr. 1)
- 29.Waffen-Granadier-Division der SS (italienische Nr.1)
- 30.Waffen-Granadier-Division der SS (russische Nr.2)

- 30.Waffen-Grenadier-Division der SS (weißruthenische Nr.1)
- 31.SS-Freiwilligen-Grenadier-Division
- 32.SS-Freiwilligen-Grenadier-Division 30 Januar
- 33.Waffen-Grenadier-Division der SS (ungarnische Nr. 4)
- 33.Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne (französische Nr. 1)
- 34.SS-Freiwilligen-Grenadier-Division Landstorm Nederland
- 35.SS-und Polizei-Grenadier-Division
- 36.Waffen-Grenadier-Division der SS
- 37.SS-Freiwilligen-Kavallerie-Division
- 38.SS-Grenadier-Division Nibelungen

Příloha č. 3

POČET DOBROVOLNÍKŮ VE WAFFEN-SS (data k prosinci 1944)¹⁷¹

říšských Němců (včetně těch z anektovaných území)	410 000
etnických Němců (<i>Volksdeutsche</i>)	300 000
Holandanů	55 000
Lotyšů	31 000
kozáků	30 000
Chorvatů a muslimů	29 000
Vlámů	23 000
Maďarů	20 000
Estonců	20 000
Francouzů	20 000
Valonů	20 000
Italů	15 000
Albánců	11 000
Turkestánců	8 000
Norů	6 000
Dánů	6 000
Celkem	1 004 000

Souhrn nezahrnuje malé počty Švýcarů, Lichtenštejnců, Britů, Indů, Arabů či nepřesně udávané počty Kavkazanů, Rusů, Ukrajinců a Bělorusů

¹⁷¹ TEJCHMAN, s. 37.